

Center za družboslovno informatiko
Fakulteta za družbene vede
Univerza v Ljubljani

Varna raba interneta 2023

Analiza segmenta vprašanj v anketi Delovna aktivnost, duševno
zdravje in varna raba interneta

Ajda Petek, Avis Wisteria, Gregor Čehovin, Vasja Vehovar

Ljubljana, december 2023

Delovna gradiva *Centra za družboslovno informatiko* so namenjena analizi, razpravi in komentarjem. Niso posebej recenzirana in ne izražajo stališč *Centra*, *Fakultete* ali *Univerze*. Za morebitne napake v celoti odgovarjajo avtorji.

© 2023 *Center za družboslovno informatiko*. Vse pravice pridržane. Pri javnih objavah se lahko izseki iz besedil, ki ne presegajo dveh odstavkov, citirajo brez dovoljenja, če se ob tem navede polna informacija o avtorjih. V primeru naročila delovnega gradiva s strani zunanjega naročnika o morebitni javni objavi odloča naročnik.

Povzetek

Podatki so bili zbrani v okviru projekta **Verjetnostni spletni paneli v državni statistiki za osebe in gospodinjstva (V5-2157)**. Zbiranje podatkov za sklop »Varna raba interneta« je potekalo v valu 4 z naslovom *Delovna aktivnost, duševno zdravje in varna raba interneta*, in sicer v času od 12. 6. 2023 do 25. 7. 2023. K sodelovanju je bilo povabljenih skupno 1620 panelistov. Na anketo je odgovorilo 1439 panelistov od 1620 povabljenih – odziv je bil torej 89 %.

- Skoraj polovica staršev (48 %) **deli posnetke svojih otrok na internetu**, kar je v nasprotju s splošnim priporočilom za zaščito zasebnosti in varnosti otroka, vendar jih 43 % to počne zelo redko, le 5 % staršev pa objavlja vsaj enkrat na mesec.
- Glede na priporočila slovenskih pediatrov o sprejemljivi rabi naprav z zasloni pri otrocih iz pričujoče raziskave izhaja, da **veliko staršev navaja prekomerno uporabo** računalniških in mobilnih naprav ter interneta pri svojih otrocih. Navaja jo namreč skoraj polovica staršev 13-15-letnih otrok in tudi 14 % staršev dojenčkov od 0-2 let starosti.
- Delež staršev, ki postavljajo pravila, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo zaslonske tehnologije, se zmanjšuje. Skoraj četrtnina (23 %) staršev oz. skrbnikov **namreč ne postavlja nikakršnih pravil**, kar je dvakrat več kot pred dvema letoma.
- Kar 85 % staršev se pogovarja s svojimi otroki, kaj počnejo na internetu. Skoraj polovica (46%) jih **ne dovoli, da bi njihov otrok uporabljal družbena omrežja**. Pred dvema letoma je bil ta delež višji – uporabe družbenih omrežij jih ni dovolilo 58 %.
- Okrog tretjina staršev **se poslužuje različnih programskih rešitev za nadzor** uporabe interneta pri svojih otrocih. Te bolj pogosto uporabljajo starši z nižjimi stopnjami izobrazbe. Čeprav so te bolj primerne za najmlajše otroke, pa jih v največjih deležih uporabljajo starši otrok med 10 in 12 let in tudi precej staršev otrok med 13 in 17 let.
- Starši se ne zavedajo tveganj, ki jih na spletu doživljajo otroci, oziroma jim otroci o njih ne povedo. Pri izkušnjah in tveganjih, ki jih je njihov otrok že doživel na internetu, smo namreč lahko deleže odgovorov staršev primerjali z obstoječimi raziskavami med otroki. Pokaže se, da **starši v neprimerljivo manjših deležih navajajo, da je njihov otrok doživel neko tveganje na spletu, kot to navajajo sami otroci**. Sicer pa so starši z najnižjo izobrazbo v občutno večjih deležih kot višje izobraženi navajali, da so njihovi otroci že doživeli negativne izkušnje in tveganja na internetu.

- Deleži staršev, ki navajajo, da je njihov otrok že bil žrtev/povzročitelj nasilja na spletu se gibljejo med 0 % in 10 %. Deleži otrok, ki so v SAFE.SI raziskavah poročali o doživljanju/povzročanju istih oblik spletnega nasilja, **so najmanj trikrat pa vse do 24x višji.**
- Največ staršev oz. skrbnikov (60 %) skrbi, da bo njihov **otrok postal žrtev spolnega napeljevanja otrok prek spleta** (grooming). Vsa spletna tveganja v raziskavi **bolj skrbijo mame** kot očete in najbolj skrbijo najmanj izobražene starše. Zaskrbljenost staršev upada s starostjo otrok, čeprav so navedena tveganja bolj verjetna pri starejših otrocih.
- Več kot polovico, 54 % staršev oz. skrbnikov skrbi, da **šola in ostale institucije ne bodo znale pomagati njihovemu otroku** v primeru, da postane žrtev spletnega nasilja.
- Veliko staršev bi v primeru, da bi bil njihov otrok žrtev vrstniškega nasilja na spletu, **otroku dalo nasvete oz. bi se odzvalo na način, ki ni priporočljiv ali celo škodljiv.** Skoraj polovica staršev oz. skrbnikov (48 %) bi svetovala otroku, naj nasilje ignorira. Skoraj tretjina bi jih pričakovala, da bodo otroci to rešili med sabo. Vsak deseti (10 %) pa bi otroku svetoval naj nasilje vrne v enaki meri.
- **Starši precej podcenjujejo škodljive spletne vplive na svoje otroke.** Le 2 % staršev oz. skrbnikov se je strinjalo, da si njihov otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni poseg, medtem ko je SAFE.SI SID 2022¹ anketa med najstniki pokazala, da kar tretjina srednješolk in četrtnina osnovnošolk tretje triade razmišlja o plastični operaciji, da bi izboljšale svoj videz. O tem razmišlja tudi vsak deseti osnovnošolec med 12 in 15 let ter 6 % dijakov.
- Starši prav tako zelo **podcenjujejo vpliv spletne pornografije na svoje otroke.** Samo 4 % staršev oz. skrbnikov strinjalo, da je njihov otrok preveč pod vplivom spletne pornografije. SAFE.SI anketa SID 2023 pa je medtem pokazala, da ima med tistimi najstniki, ki pornografijo gledajo, 14 % v osnovni šoli in 8 % v srednji šoli zaradi pornografije neprijetne občutke glede spolnosti (strah, odpor ipd.). Podobno jih je 13 % v osnovni in 12 % v srednji šoli odgovorilo, da imajo neželene posledice gledanja pornografije, 10 % v osnovni in 15 % v srednji šoli pa se jih z njo počuti zasvojene.
- Še največ staršev oz. skrbnikov se strinjalo, da je njihov **otrok pod vplivom nasilnih iger**, in sicer 11 %, kar pa je glede na naše izkušnje iz delavnic z otroki ter informacije s strani učiteljev ter vzgojiteljev prav tako podcenjevanje.

¹ Safe.si raziskava SID 2022: Vpliv interneta na počutje in duševno dobrobit najstnikov:
<https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-2022>

Kazalo vsebine

Povzetek.....	I
Kazalo vsebine.....	III
Kazalo tabel.....	IV
Kazalo slik.....	V
1 Metodologija.....	1
2 Demografske značilnosti respondentov	2
3 Sharenting in pravila rabe naprav z zasloni	5
3.1 Sharenting – deljenje podatkov in posnetkov otrok	6
3.2 Prekomerna uporaba naprav in interneta.....	10
3.3 Strategije starševskega posredovanja	15
4 Izkušnje in tveganja otrok na internetu.....	26
4.1 Izkušnje s tveganim vedenjem otrok	26
4.2 Izkušnje s spletnim nasiljem otrok.....	33
4.3 Zaskrbljenost glede tveganih vedenj otrok.....	38
4.4 Zaskrbljenost glede medvrstniškega spletnega nasilja.....	44
4.5 Ravnanje v primeru spletnega nasilja	46
4.6 Zaskrbljenost glede iger, pornografije in lepotnih posegov	53
5 Varna raba interneta v raziskavi SJM 2021.....	59
6 Dodatek k sklopu Varna raba interneta.....	63
7 Priloge	64
7.1 Razširjena metodologija panela CDI (4. val 2023)	64
7.2 Tabele primerjav glede na kontrolne spremenljivke	66

Kazalo tabel

Tabela 1: Respondenti po spolu.....	2
Tabela 2: Respondenti po starostnih kategorijah.....	2
Tabela 3: Respondenti po statističnih regijah.....	3
Tabela 4: Respondenti po tipu naselja.....	4
Tabela 5: Respondenti po izobrazbi.....	4
Tabela 6: Otroci v gospodinjstvu	5
Tabela 7: Starost najstarejšega otroka	6
Tabela 8: Objava fotografij oz. videoposnetkov otrok na internetu	7
Tabela 9: Deljenje fotografij in videoposnetkov glede na kontrolne spremenljivke.....	8
Tabela 10: Uporaba interneta in naprav v prostem času	10
Tabela 11: Povprečna uporaba interneta in naprav glede na starost otroka.....	12
Tabela 12: Delež staršev, ki navajajo prekomerno uporabo interneta in naprav.	14
Tabela 13: Pravila uporabe interneta in naprav	15
Tabela 14: Primerjava s SJM 2021 - pravila uporabe interneta in naprav.....	16
Tabela 15: Pravila o rabi naprav in interneta glede na starost otroka.	17
Tabela 16: Strategije starševskega nadzora na internetu	18
Tabela 17: Strategije starševskega posredovanja glede na starost otroka.	20
Tabela 18: Strategije starševskega posredovanja glede na izobrazbo starša.....	23
Tabela 19: Strategije starševskega posredovanja glede na tip naselja.	25
Tabela 20: Izkušnje otrok na internetu – 3 leta in več.....	26
Tabela 21: Izkušnje in tveganja otrok glede na starost otroka.....	28
Tabela 22: Primerjava odgovorov otrok in staršev glede tveganj.	29
Tabela 23: Izkušnje in tveganja otrok glede na izobrazbo starša.	32
Tabela 24: Izkušnje in tveganja otrok glede na tip naselja.	33
Tabela 25: Izkušnje otrok na internetu – 6 let in več.....	34
Tabela 26: Izkušnje in tveganja glede na starost otrok.	35
Tabela 27: Primerjava odgovorov otrok in staršev glede spletnega nasilja.	36
Tabela 28: Tveganja otrok na internetu	38
Tabela 29: Skrbi staršev o spletnih tveganjih glede na starost otrok (povprečja – 1).....	41
Tabela 30: Skrbi staršev o spletnih tveganjih glede na starost otrok (povprečja – 2).....	41
Tabela 31: Tveganja v zvezi z vrstniškim spletnim nasiljem	44
Tabela 32: Reakcije na medvrstniško nasilje na spletu	46
Tabela 33: Nasveti staršev v primeru spletnega nasilja (povprečja).	52
Tabela 34: Skrb glede vpliva interneta na otroke - z otroki v gospodinjstvu	53
Tabela 35: Skrb o škodljivih vplivih na internetu glede na izobrazbo starša (povprečja)	54
Tabela 36: Skrb glede vpliva interneta na otroke - brez otrok v gospodinjstvu.....	55
Tabela 37: Strinjanje s trditvami glede vpliva interneta na otroke	56
Tabela 38: Primerjava odgovorov otrok in staršev glede negativnih spletnih vplivov.....	58
Tabela 39: Primerjava s SJM 2021 - gospodinjstva z otroki.....	59
Tabela 40: Dodatek k sklopu Varna raba interneta.	63
Tabela 41: Statistično značilne razlike med ocenama pred in po uteževanju.....	65

Kazalo slik

Slika 1: Otroci v gospodinjstvu	5
Slika 2: Starost najstarejšega otroka.....	6
Slika 3: Objava fotografij oz. videoposnetkov otrok na internetu.....	7
Slika 4: Uporaba interneta in naprav v prostem času.....	10
Slika 5: Pravila uporabe interneta in naprav.....	15
Slika 6: Primerjava s SJM 2021 - pravila uporabe interneta in naprav	16
Slika 7: Strategije starševskega nadzora na internetu	18
Slika 8: Izkušnje otrok na internetu – 3 leta in več.....	27
Slika 9: Izkušnje otrok na internetu – 6 let in več.....	34
Slika 10: Tveganja otrok na internetu.....	39
Slika 11: Tveganja v zvezi z vrstniškim spletnim nasiljem.....	44
Slika 12: Reakcije na medvrstniško nasilje na spletu.....	47
Slika 13: Odziv na spletno nadlegovanje v OŠ (Raziskava Odklikni! 2018).....	49
Slika 14: Odziv na spletno nadlegovanje v SŠ (Raziskava Odklikni! 2018).....	50
Slika 15: Strinjanje s trditvami glede vpliva interneta na otroke.....	56
Slika 16: Primerjava s SJM 2021 - gospodinjstva z otroki	59
Slika 17: SJM 2021 - pravila uporabe elektronskih naprav pri otrocih.....	60
Slika 18: SJM 2021 - izkušnje z varno rabo interneta pri otrocih.....	61
Slika 19: SJM 2021 - viri za informiranje.....	62

1 Metodologija

Podatki so bili zbrani v okviru projekta **Verjetnostni spletni paneli v državni statistiki za osebe in gospodinjstva (V5-2157)**. Zbiranje podatkov za sklop »Varna raba interneta« je potekalo v valu 4 z naslovom *Delovna aktivnost, duševno zdravje in varna raba interneta*, in sicer v času od 12. 6. 2023 do 25. 7. 2023. K sodelovanju je bilo povabljenih skupno 1620 panelistov. Na anketo je odgovorilo 1439 panelistov od 1620 povabljenih – odziv je bil torej 89 %.

Anketa je vključevala tri vsebinske bloke vprašanj: Aktivno in neaktivno prebivalstvo (SURS - ANP), Nacionalna raziskava o stališčih do duševnega zdravja (NIJZ – PODZ) ter Varna raba interneta (CDI – Safe.si). V pričujočem poročilu predstavljamo podrobno analizo sklopa vprašanj o Varni rabi interneta.

Anketni vprašalnik je bil izdelan s pomočjo orodja 1KA (odprtokodna aplikacija za spletno anketiranje). Predogled vprašalnika za val 4 je dostopen [tukaj](#). Trajanje celotne ankete je bilo 12 min in 6 s (mediana).

Zbrane enote so bile pregledane v smislu ustreznosti in kakovosti podatkov. Analize zajemajo le ustrezne enote. Kot ustrezno enoto se je obravnavalo enote, ki so odgovorili na vsaj polovico anketnih vprašanj, ostale enote pa so bile iz analiz izločene (11 enot). Ker so bili podatki uteženi za ciljno populacijo starosti 18–84 let, je bilo dodatno izločenih 12 enot, ki so presegle to starostno mejo. Skupno je bilo tako analiziranih 1416 enot. Vse analize v naslednjem poglavju se nanašajo zgolj na utežene podatke. Zaradi uteževanja in zaokroževanja lahko število enot v analizah nekoliko odstopa (npr. vsote niso 100 %).

Več o metodologiji projekta *Verjetnostni spletni paneli v državni statistiki za osebe in gospodinjstva* ter uteževanju pridobljenih anketnih podatkov je na voljo v poglavju 7.1.

2 Demografske značilnosti respondentov

V nadaljevanju so prikazane demografske značilnosti respondentov vala 4 glede na značilnosti populacije (prebivalci Slovenije, stari med 18 in 84 let). Ponoviti pa velja, da so bila spodaj opisana odstopanja naknadno odstranjena s pomočjo uteževanja, ki pa je prineslo le minimalne spremembe, saj je bil že neuteženi vzorec zelo kakovosten.

Razberemo lahko, da imamo na vzorcu nekoliko preveč žensk (6 % več kot jih je na populaciji) in premalo moških.

Tabela 1: Respondenti po spolu

Spol	Respondenti		Populacija (%)
	Število	Delež (%)	
Moški	619	44	50
Ženski	797	56	50
Skupaj	1416	100	100

Respondenti so po starostih precej dobro zastopani. Izjeme so mlajši respondenti, stari 18-19 let in starejši respondenti (posebej 80-84 let), ki so nekoliko slabše zastopani.

Tabela 2: Respondenti po starostnih kategorijah

Starost	Respondenti		Populacija (%)
	Število	Delež (%)	
18 - 19	17	1	2
20 - 24	118	8	6
25 - 29	104	7	7
30 - 34	128	9	8
35 - 39	140	10	9
40 - 44	158	11	10
45 - 49	143	10	9
50 - 54	139	10	9
55 - 59	121	9	9

60 - 64	106	7	9
65 - 69	92	6	8
70 - 74	87	6	7
75 - 79	42	3	5
80 - 84	21	1	4
Skupaj	1416	100	100

Respondenti so glede na regije zastopani v precej dobri meri – deleži odstopajo za največ 1 %, izjemi sta le Osrednjeslovenska regija, kjer imamo 2 % več oseb kot jih je na populaciji, in Goriška regija, kjer pa sta 2 % manj.

Tabela 3: Respondenti po statističnih regijah

Statistična regija	Respondenti		Populacija (%)
	Število	Delež (%)	
Pomurska	74	5	6
Podravska	214	15	16
Koroška	48	3	3
Savinjska	163	12	12
Zasavska	50	4	3
Posavska	47	3	4
Jugovzhodna Slovenija	107	8	7
Osrednjeslovenska	400	28	26
Gorenjska	146	10	10
Primorsko-notranjska	33	2	3
Goriška	62	4	6
Obalno-kraška	72	5	6
Skupaj	1416	100	100

Tudi pri tipu naselja deleži ne odstopajo več kot 2 %. V manjših urbanih naseljih imamo 2 % več oseb kot na populaciji, 2 % manj pa sta v večjih urbanih naseljih.

Tabela 4: Respondenti po tipu naselja

Tip naselja	Respondenti		Populacija (%)
	Število	Delež (%)	
Neurbana naselja	349	25	25
Manjša urbana naselja	384	27	25
Večja urbana naselja	242	17	19
Mesta z vsaj 10.000 prebivalci	247	17	17
Ljubljana	194	14	14
Skupaj	1416	100	100

Največja odstopanja so pri izobrazbi, kjer imamo opazno več visoko izobraženih z več kot srednjo šolo. Teh je kar polovica (51 %), medtem ko jih je na populaciji dobra četrtina (27 %). Preveč je tudi takih s srednjo šolo (za 6 %). Premalo pa je nizko izobraženih z osnovno šolo ali manj. Teh je le 4 %, medtem ko jih je na populaciji 19 %. Enako velja za poklicno šolo, ki jo ima 8 %, na populaciji pa je oseb s poklicno šolo 23 %.

Tabela 5: Respondenti po izobrazbi

Izobrazba	Respondenti		Populacija (%)
	Število	Delež (%)	
Osnovna šola ali manj	54	4	19
Poklicna šola	119	8	23
Srednja šola	522	37	31
Več kot srednja šola	717	51	27
Skupaj	1412*	100	100

Opomba: za 4 enote izobrazba ni znana.

Vsa navedena odstopanja se seveda z uteževanjem na videz izgledajo, vendar učinek, ki nastaja zaradi premalo starejših in premalo neizobraženih, posredno ostaja v obliki podcenjevanja socialno šibkejših segmentov. Uteževanje ali imputacija namreč tako ali drugače preslika odgovore obstoječih respondentov (ki so npr. bolj izobraženi) tudi na odgovore nerespondentov.

3 Sharenting in pravila rabe naprav z zasloni

Ali v vašem gospodinjstvu živi vsaj en otrok, mlajši od 18 let in ste zanj (kot starš ali skrbnik) odgovorni vi?

Odgovarjajo vsi respondenti.

Tabela 6: Otroci v gospodinjstvu

Ali v vašem gospodinjstvu živi vsaj en otrok, mlajši od 18 let in ste zanj (kot starš ali skrbnik) odgovorni vi?	%	n
Da	32	449
Ne	68	967
Skupaj	100	1415

Slika 1: Otroci v gospodinjstvu

Če je v vašem gospodinjstvu več otrok, mlajših od 18 let, vas prosimo, da se v nadaljevanju vprašalnika osredotočite na vašega najstarejšega otroka. Nam lahko zaupate starost vašega

najstarejšega otroka (mlajšega od 18 let), za katerega v nadaljevanju odgovarjate na vprašanja?

Odgovarjajo vsi respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 7: Starost najstarejšega otroka

Nam lahko zaupate starost vašega najstarejšega otroka (mlajšega od 18 let), za katerega v nadaljevanju odgovarjate na vprašanja?	%	n
0 - 2 leti	15	65
3 - 5 let	14	61
6 - 9 let	18	80
10 - 12 let	17	76
13 - 15 let	19	87
16 - 17 let	17	78
Skupaj	100	447

Slika 2: Starost najstarejšega otroka

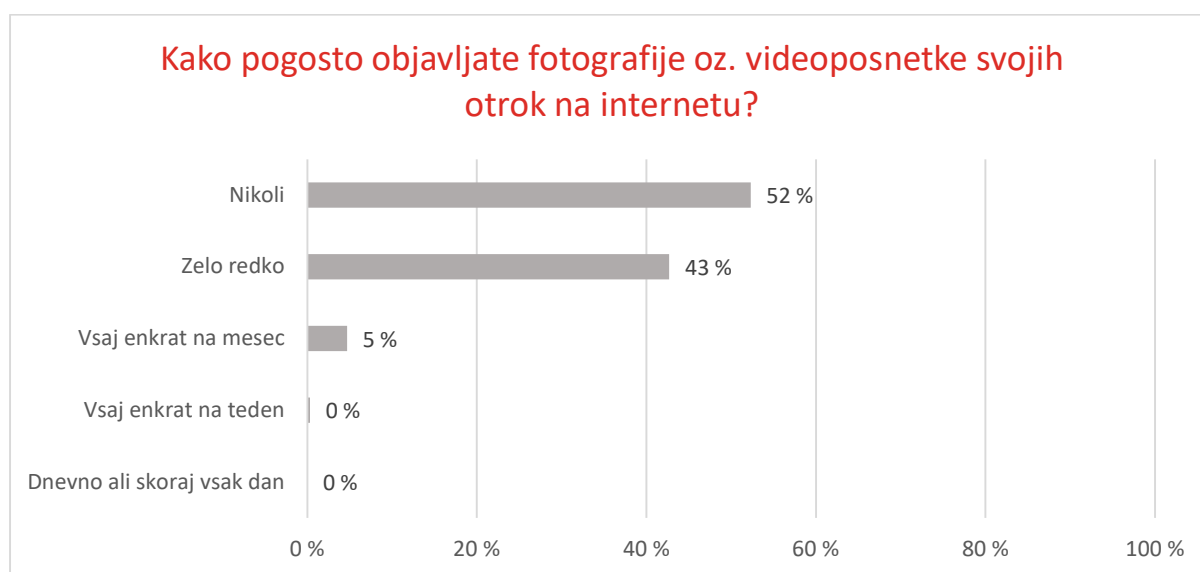
3.1 Sharenting – deljenje podatkov in posnetkov otrok

Kako pogosto objavljate fotografije oz. videoposnetke svojih otrok na internetu?

Odgovarjajo vsi respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 8: Objava fotografij oz. videoposnetkov otrok na internetu

Kako pogosto objavljate fotografije oz. videoposnetke svojih otrok na internetu?	%	n
Nikoli	52	234
Zelo redko	43	191
Vsaj enkrat na mesec	5	21
Vsaj enkrat na teden	0	1
Dnevno ali skoraj vsak dan	0	0
Skupaj	100	448

Slika 3: Objava fotografij oz. videoposnetkov otrok na internetu

Kot vidimo v zgornjih prikazih več kot polovica (52 %) staršev oz. skrbnikov nikoli ne objavlja fotografij ali videoposnetkov svojih otrok na internetu. Če k temu dodamo še starše oz. skrbnike, ki so odgovorili, da take posnetke objavljajo zelo redko (43 %), vidimo, da kar 95 % staršev oz. skrbnikov zelo redko ali nikoli ne objavlja slikovnih gradiv o svojih otrocih na internetu. Le 5 % staršev oz. skrbnikov v anketi objavlja slike ali videe svojih otrok vsaj enkrat na mesec, en starš oz. skrbnik od 448 anketiranih pa je odgovoril, da posnetke objavlja vsak enkrat na teden – slednje sicer ne omogoča statističnega sklepanja, nakazuje pa, da je delež takšnih staršev verjetno majhen. Pogosto objavljanje posnetkov in informacij o otrocih na internetu prinaša kar nekaj tveganj, zato ga na Točki osveščanja o varni rabi interneta Safe.si staršem odsvetujemo. Tako je zelo dobro, da to počne le majhen delež staršev.

Pri starših oz. skrbnikih, ki slike in videoposnetke svojih otrok na internetu delijo vsaj enkrat na mesec, smo pogledali demografske podatke in ugotovili, da to najpogosteje počnejo starši oz. skrbniki v starosti med 26 in 35 let – v tej starostni skupini slike deli vsak deseti starš oz. skrbnik (10 %). Podoben delež (9%) je tudi med starši oz. skrbniki, ki so končali poklicno šolo, ter med starši oz. skrbniki, ki živijo v ne-urbanih naseljih (8%) ali mestih z vsaj 10.000 prebivalci (8 %). Opazimo tudi, da najbolj izobraževani starši delijo najmanj (64% jih ne deli nikoli). Posebej izrazito izstopajo ženske, saj 60% moških ne deli teh gradiv, pri ženskah pa je ta odstotek le 45%.

Nekoliko je presenetljivo, da glede na starost otroka ni večjih razlik. Starši torej delijo oziroma ne delijo ne glede na starost otroka. Nekoliko izstopa starost 3-5 let, kjer je na delež staršev, ki ne deli največji (62%), hkrati pa je v tej skupini tudi največji delež (7%) staršev, ki deli mesečno ali pogosteje. Mesečno deljenje je posebej redko v starosti 0-2 in 2-7 (1% oz. 2%).

Tabela 9: Deljenje fotografij in videoposnetkov glede na kontrolne spremenljivke.

Kako pogosto objavljate fotografije oz. videoposnetke svojih otrok na internetu?					
KONTROLNE SPREMENLJIVKE	n	Nikoli (%)	Zelo redko (%)	Vsaj enkrat na mesec (%)	Vsaj enkrat na teden (%)
SPOL STARŠA					
Moški	228	60	36	4	0
Ženski	220	45	50	6	1

STAROST OTROKA					
0 - 2 leti	66	52	47	2	0
3 - 5 let	61	62	30	7	2
6 - 9 let	80	44	50	6	0
10 - 12 let	76	53	42	4	1
13 - 15 let	87	47	45	8	0
16 - 17 let	77	58	40	1	0
STAROST STARŠA					
25 ali manj	10	60	40	0	0
26 do 35	94	45	45	10	1
36 do 45	189	55	42	3	0
46 do 55	104	53	42	5	0
56 do 65	22	45	55	0	0
65 ali več	28	61	36	0	4
IZOBRAZBA STARŠA					
Osnovna šola ali manj	47	40	60	0	0
Poklicna šola	92	55	36	9	0
Srednja šola	144	40	53	6	1
Več kot srednja šola	166	64	33	3	1
TIP NASELJA					
Neurbana naselja	139	52	40	8	0
Manjša urbana naselja	111	58	41	2	0
Večja urbana naselja	85	47	51	2	0
Mesta z vsaj 10.000 prebivalci	61	49	43	8	0
Ljubljana	52	56	40	2	2

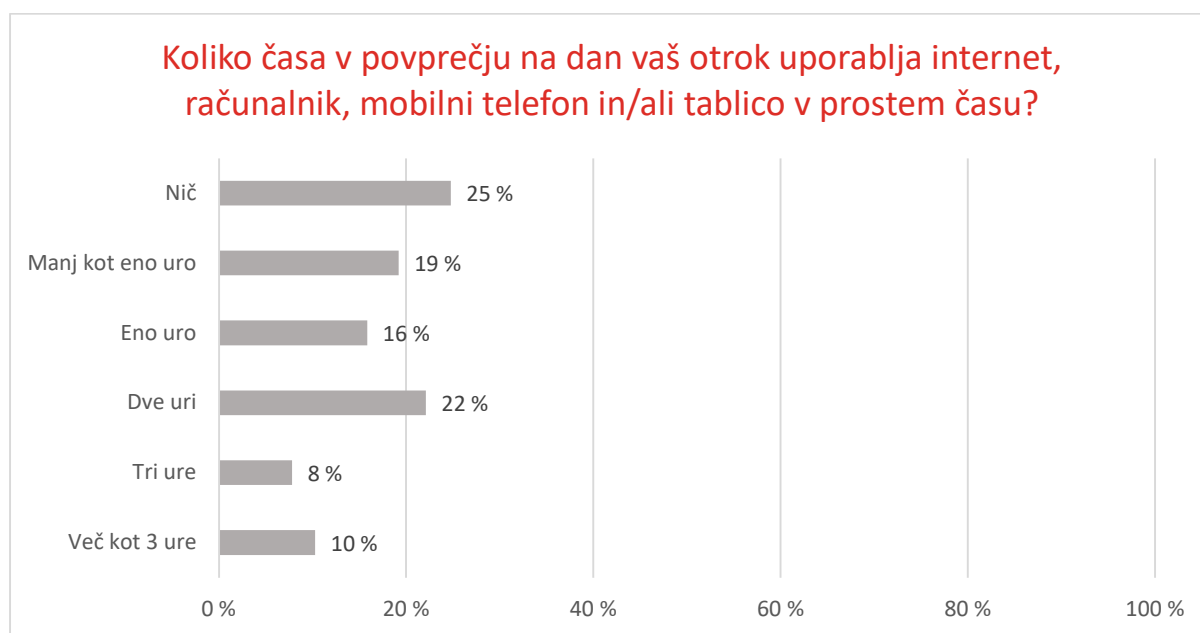
3.2 Prekomerna uporaba naprav in interneta

Koliko časa v povprečju na dan vaš otrok uporablja internet, računalnik, mobilni telefon in/ali tablico v prostem času (morebitno delo za šolo ni všteto)?

Odgovarjajo vsi respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 10: Uporaba interneta in naprav v prostem času

Koliko časa v povprečju na dan vaš otrok uporablja internet, računalnik, mobilni telefon in/ali tablico v prostem času?	%	n
Nič	25	111
Manj kot eno uro	19	86
Eno uro	16	71
Dve uri	22	99
Tri ure	8	35
Več kot 3 ure	10	46
Skupaj	100	448

Slika 4: Uporaba interneta in naprav v prostem času

Starše oz. skrbnike smo vprašali, koliko časa na dan v povprečju njihov otrok uporablja internet, računalnik, mobilni telefon in/ali tablico v prostem času. Četrtnina staršev oz. skrbnikov je odgovorila, da njihov otrok sploh teh tehnologij v prostem času ne uporablja. Več kot petina staršev oz. skrbnikov (22 %) je odgovorila, da jih uporablja dve uri dnevno. Skoraj petina staršev oz. skrbnikov (19 %), da jih uporablja manj kot eno uro dnevno, medtem ko je 16 % staršev oz. skrbnikov navedlo, da jih uporablja eno uro.

Zaskrbljujoč je podatek, da je 8 % staršev oz. skrbnikov navedlo, da njihov otrok naprave in internet v prostem času uporablja kar tri ure dnevno, vsak deseti starš oz. skrbnik pa je navedel, da jih uporablja več kot tri ure dnevno. Po priporočilih slovenskih pediatrov je namreč največja še sprejemljiva količina časa, ki jo lahko otrok prebije za ekrani 2 uri dnevno. Pa še to velja za najstarejšo starostno skupino najstnikov od 13 let naprej. Poleg tega vključuje ta časovni okvir uporabo vseh naprav z zasloni, torej tudi televizijo, o uporabi katere v tej anketi staršev in skrbnikov nismo spraševali. Toliko uporabe zaslonov naj bi po mnenju stroke še ne bilo škodljivo za razvoj otrok in mladostnikov.

Po priporočilih slovenskih pediatrov so povprečne priporočljive količine časa preživete pred zasloni za otroke v prostem času:

- od 0-2 let – brez zaslonov
- 2-5 let – manj od 1 ure (naraščajoče s starostjo)
- 1. triletje osnovne šole (6 – 9- let) – do 1 ure na dan
- 2. triletje osnovne šole (10 – 12 let) – do 1,5 ure na dan
- 3. triletje osnovne šole in srednja šola (13 – 18 let) – 2 uri na dan.

V nadaljevanju smo zato pogledali, koliko časa dnevno glede na navedbe staršev oz. skrbnikov otroci v posameznih starostnih skupinah v prostem času uporabljajo internet, računalnik, mobilni telefon in/ali tablico.

Veliko staršev navaja prekomerno uporabo interneta in naprav pri otrocih

Tabela 11: Povprečna uporaba interneta in naprav glede na starost otroka.

Koliko časa v povprečju na dan vaš otrok uporablja internet, računalnik, mobilni telefon in/ali tablico v prostem času (morebitno delo za šolo ni všteto)?							
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	Nič (%)	Manj kot eno uro (%)	Eno uro (%)	Dve uri (%)	Tri ure (%)	Več kot tri ure (%)
STAROST OTROKA							
0 - 2 leti	66	86	12	2	0	0	0
3 - 5 let	61	59	31	8	2	0	0
6 - 9 let	80	21	46	24	9	0	0
10 - 12 let	76	1	24	33	36	3	4
13 - 15 let	87	1	3	14	33	24	24
16 - 17 let	78	0	1	13	42	15	28

Pri otrocih v starosti od 0-2 let, ki zaslonov po priporočilih pediatrov sploh ne bi smeli uporabljati, je 86 % staršev oz. skrbnikov navedlo, da njihov otrok res ne uporablja interneta, računalnika, mobilnega telefona in/ali tablice. 14 % staršev oz. skrbnikov pa je navedlo, da njihovi 0-2 letniki te tehnologije uporabljajo, in sicer manj kot eno uro dnevno je navedlo 12 % staršev oz. skrbnikov, 2 % pa, da jih otrok uporablja eno uro dnevno.

Pri otrocih v starosti od 3-5 let, ki bi lahko zaslone brez škodljivih posledic uporabljali manj kot eno uro na dan, je večina staršev (59 %) navedla, da njihov otrok interneta in računalniških naprav sploh ne uporablja, kar je odlično. Malo manj kot tretjina staršev oz. skrbnikov (31 %) s toliko starimi otroki je odgovorila, da otrok te naprave in internet uporablja manj kot eno uro, kot je tudi priporočeno. Desetina staršev oz. skrbnikov pa je odgovorila, da njihov otrok te tehnologije uporablja več od priporočenega časa, in sicer 8 %, da jih uporablja eno uro dnevno, 2 % pa dve uri dnevno.

Pri otrocih v starosti od 6-9 let, ki bi lahko zaslone brez škodljivih posledic uporabljali eno uro na dan, je največji delež (46 %) staršev oz. skrbnikov navedlo, da njihov otrok uporablja naprave in internet manj kot eno uro. Če dodamo še petino staršev oz. skrbnikov (21 %), ki so navedli, da njihov otrok teh naprav in interneta sploh ne uporablja, je kar dve tretjini (67 %) staršev oz. skrbnikov navedlo, da njihov otrok te tehnologije uporablja še manj, kot je zgornja priporočljiva meja, kar je zelo pozitivno. Da njihov otrok te tehnologije uporablja eno uro je navedla približno četrtnina staršev oz. skrbnikov (24 %). Da njihov otrok te tehnologije

uporablja za svojo starost prekomerno (2 uri), je navedla približno desetina staršev oz. skrbnikov (9 %).

Pri otrocih v starosti od 10-12 let, ki bi lahko zaslone brez škodljivih posledic uporabljali 1,5 ure na dan, je največji delež staršev oz. skrbnikov (36 %) navedel, da njihov otrok internet in računalniške naprave uporablja dve uri na dan, kar je že prekomerno. Tretjina staršev oz. skrbnikov je navedla, da otrok te tehnologije uporablja eno uro na dan in približno četrtnina, da uporablja manj kot eno uro na dan. V tej starostni kategoriji otrok je le še 1 odstotek staršev oz. skrbnikov navedlo, da njihov otrok teh tehnologij ne uporablja. Pi tej starosti otrok se pojavijo tudi zaskrbljujoči odgovori staršev oz. skrbnikov, da njihov otrok te tehnologije uporablja tri ure (3%) in več kot tri ure dnevno (4 %).

Pri otrocih v starosti od 13-15 let, ki bi lahko zaslone brez škodljivih posledic uporabljali 2 uri na dan, je največji delež, in sicer tretjina staršev oz. skrbnikov navedla, da njihov otrok internet in računalniške naprave uporablja toliko, kot je še priporočeno (dve uri). Skoraj polovica (48 %) staršev oz. skrbnikov pa je navedlo, da njihov otrok te tehnologije uporablja prekomerno glede na priporočila strokovnjakov, in sicer 24 % tri ure dnevno in enak delež več kot tri ure dnevno. Še 14 % staršev oz. skrbnikov je navedlo, da njihov otrok te tehnologije uporablja le eno uro na dan. Manj kot eno uro je navedlo le 3 % staršev oz. skrbnikov, da teh tehnologij otrok ne uporablja pa tako kot v mlajši starostni skupini manj kot 1 %.

Pri otrocih v starosti od 16-17 let, ki bi lahko zaslone brez škodljivih posledic uporabljali 2 uri na dan, je največji delež, in sicer 42 % staršev oz. skrbnikov navedla, da njihov otrok internet in računalniške naprave uporablja toliko, kot je še priporočeno (dve uri). Zanimivo je, da je v tej starostni skupini otrok manj staršev oz. skrbnikov kot v mlajši starostni skupini navedlo, da da njihov otrok te tehnologije uporablja prekomerno glede na priporočila strokovnjakov, in sicer 43 % (v mlajši starostni skupini je bilo takih 48 %). Je pa res, da je več staršev oz. skrbnikov starejših otrok navedlo, da njihov otrok te tehnologije uporablja več kot tri ure dnevno, in sicer 28 %, medtem ko je v mlajši starostni skupini takih otrok 24 %. Da njihov otrok te tehnologije uporablja tri ure dnevno, je odgovorilo 15 % staršev oz. skrbnikov (v mlajši starostni skupini otrok 24 %). Podobno kot pri mlajši starostni skupini otrok je tudi tukaj le 13

% staršev oz. skrbnikov navedlo, da njihov otrok te tehnologije uporablja le eno uro na dan. Manj kot eno uro je navedel le 1 %, da teh tehnologij otrok ne uporablja pa nobeden.

Tabela 12: Delež staršev, ki navajajo prekomerno uporabo interneta in naprav.

STAROST OTROKA	Delež staršev oz. skrbnikov, ki so navedli prekomerno uporabo interneta, računalnika, mobilnega telefona in/ali tablice pri svojem otroku glede na priporočila slovenskih pediatrov * (%)
0-2 let	14
3-5 let	10
6-9 let	9
10-12 let	43
13-15 let	48
16-17 let	43

* deleži so verjetno še večji, saj priporočila pediatrov zajemajo uporabo vseh naprav z ekrani (tudi televizije), v naši raziskavi pa smo spraševali samo o uporabi mobilnega telefona, računalnika, tablice in interneta

Zanimivo je, da je med najmanj izobraženimi starši oz. skrbniki (s končano OŠ ali manj) največji delež (39%) odgovorilo, da njihov otrok interneta in računalniških naprav ne uporablja, v primerjavi s starši oz. skrbniki, ki imajo višje stopnje izobrazbe, kjer se deleži gibljejo med 20 % in 25 %. Hkrati pa je med starši oz. skrbniki z najnižjo izobrazbo tudi največ (22%) takih, kjer njihov otrok te tehnologije uporablja prekomerno: tri ure dnevno ali več. Z izobrazbo starša se deleži nekoliko nižajo vendar ne občutno – pri najbolj izobraženih je delež 15 %.

Ko pogledamo vpliv tipa naselja bivališča staršev oz. skrbnikov na čas uporabe naprav pri otrocih, ugotovimo, da starši oz. skrbniki iz večjih urbanih naselij v največjem deležu navajajo, da njihovi otroci te tehnologije uporabljajo prekomerno: 3 ure dnevno (14 %) ali več kot 3 ure dnevno (18 %), med tem ko starši oz. skrbniki iz manjših urbanih naselij v najmanjših deležih (4%) navajajo prekomerno rabo teh naprav in interneta pri svojih otrocih, ti starši oz. skrbniki tudi najpogosteje navajajo, da njihovi otroci teh tehnologij sploh ne uporabljajo (31 %).

3.3 Strategije starševskega posredovanja

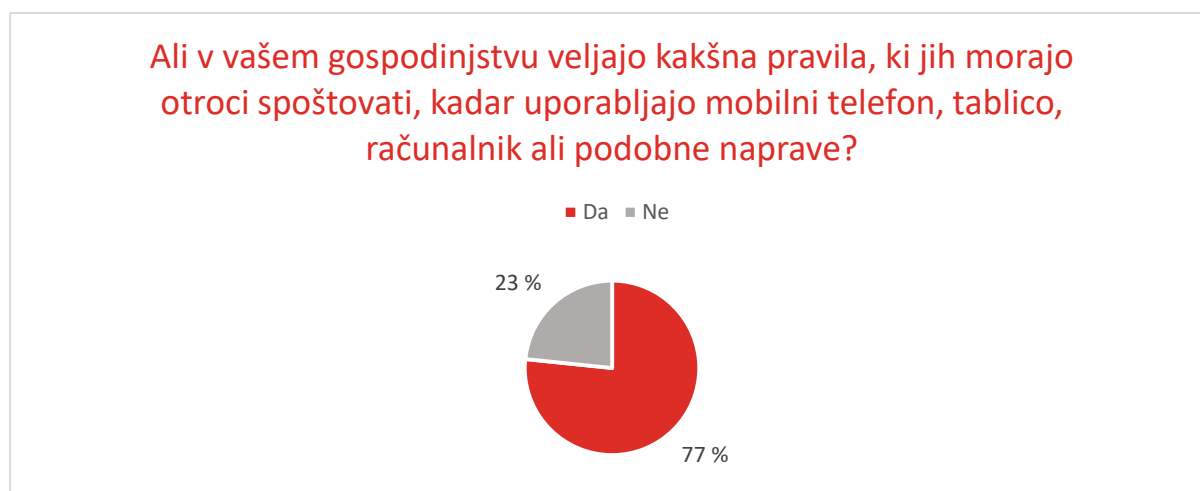
Delež staršev, ki pravila rabe interneta otrokom postavljajo, upada

Preverili smo, ali v gospodinjstvih respondentov veljajo kakšna pravila, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo mobilni telefon, tablico, računalnik ali podobne naprave.

Tabela 13: Pravila uporabe interneta in naprav

Odgovarjajo respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, ki je star 3 leta ali več.

Ali v vašem gospodinjstvu veljajo kakšna pravila, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo mobilni telefon, tablico, računalnik ali podobne naprave?	%	n
Da	77	292
Ne	23	89
Skupaj	100	381

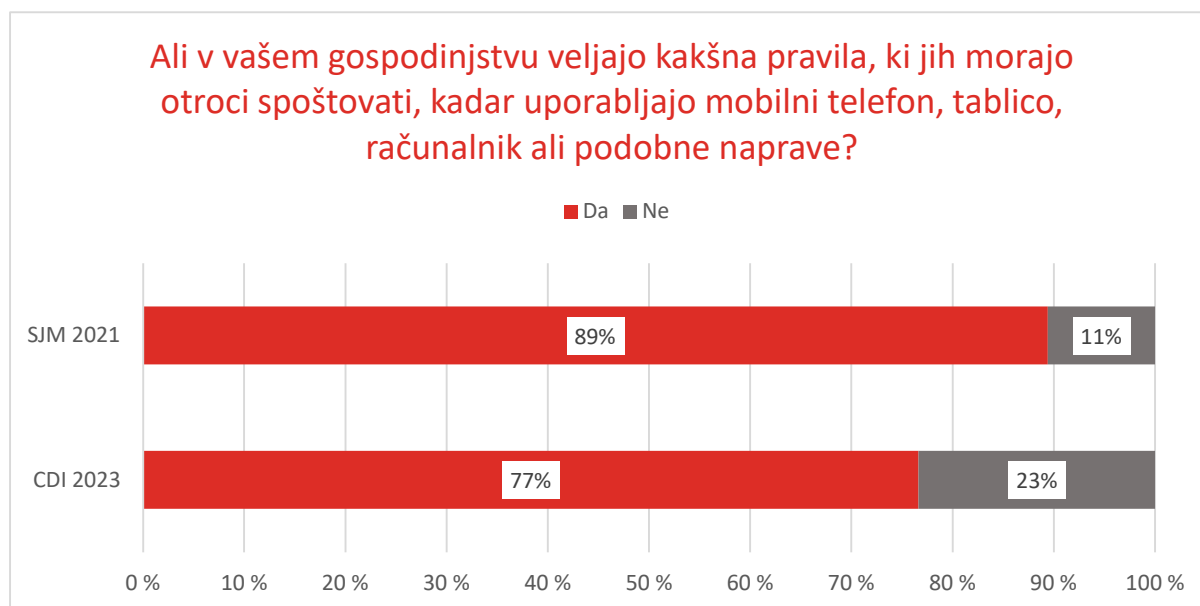
Slika 5: Pravila uporabe interneta in naprav

Skoraj četrtna staršev oz. skrbnikov (23 %) ne postavlja nikakršnih pravil, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo mobilni telefon, tablico, računalnik ali podobne naprave, kar je zaskrbljujoče. Družinski dogovor in pogovor o varni in odgovorni rabi interneta je namreč ključen za zagotavljanje varnosti, dobrega počutja in dobrobiti otrok in mladostnikov pri uporabi interneta.

Vseeno je večina staršev (77 %) odgovorila, da v njihovem gospodinjstvu veljajo pravila, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo mobilni telefon, tablico, računalnik ali podobne naprave. Se je pa ta odstotek precej zmanjšal v primerjavi z anketo SJM iz leta 2021, ko je pravila postavljalo 89 % staršev (primerjalna Tabela 14 in Slika 6 spodaj).

Tabela 14: Primerjava s SJM 2021 - pravila uporabe interneta in naprav

Ali v vašem gospodinjstvu veljajo kakšna pravila, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo mobilni telefon, tablico, računalnik ali podobne naprave?	SJM 2021		CDI 2023	
	%	n	%	n
Da	89	84	77	292
Ne	11	10	23	89
Skupaj	100	94	100	381

Slika 6: Primerjava s SJM 2021 - pravila uporabe interneta in naprav

Pravila v večji meri postavljajo starši mlajših otrok in bolj izobraženi starši

Preverili smo, kako starost otroka vpliva na to, ali jim starši postavljajo pravila, ki jih morajo spoštovati, kadar uporabljajo različne računalniške naprave. Starši oz. skrbniki, ki imajo otroke stare med 10 in 12 let, v največjem deležu postavljajo tovrstna pravila, in sicer jih postavlja 92 % staršev. Starši oz. skrbniki, ki imajo še mlajše otroke, prav tako v veliki večini postavljajo pravila, in sicer 88 % staršev oz. skrbnikov 3-5 letnikov in 89 % staršev oz. skrbnikov 6-9 letnikov. Nato pa deleži staršev oz. skrbnikov, ki pravila postavljajo, precej padejo s starostjo otrok. Med starši oz. skrbniki 13-15-letnikov postavlja pravila 63 % staršev, pri otrocih starih 16 do 17 let pa le še dobra polovica (56 %) staršev oz. skrbnikov.

Tabela 15: Pravila o rabi naprav in interneta glede na starost otroka.

Ali v vašem gospodinjstvu veljajo kakšna pravila, ki jih morajo otroci spoštovati, kadar uporabljajo mobilni telefon, tablico, računalnik ali podobne naprave?			
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	Da (%)	Ne (%)
STAROST OTROKA			
3 - 5 let	60	88	12
6 - 9 let	80	89	11
10 - 12 let	75	92	8
13 - 15 let	87	63	37
16 - 17 let	77	56	44

Izkaže se, da tudi izobrazba starša oz. skrbnika vpliva na to, ali svojim otrokom postavlja pravila uporabe računalniških naprav. Bolj kot so starši izobraženi, v večjem deležu postavljajo pravila svojim otrokom. Med tem ko med najnižje izobraženimi starši oz. skrbniki (s končano osnovnošolsko izobrazbo ali manj) manj kot polovica (46 %) postavlja pravila rabe naprav, se delež pri starših s poklicno šolo poveča na 71 %, pri starših s srednjo šolo ali še višjo izobrazbo pa že čez štiri petine staršev (82 % - srednja šola, 81 % - več kot srednja šola).

Podobno kot pri času uporabe interneta in naprav, kjer starši iz večjih urbanih naselij v največjem deležu navajajo, da njihovi otroci naprave uporabljajo prekomerno, tudi tukaj starši iz tovrstnih krajev v največjem deležu ne postavljajo pravil uporabe naprav svojim otrokom, in sicer 39 % v primerjavi s starši iz drugih tipov naselij, kjer se deleži gibljejo med 17 % in 22 %. Starši oz. skrbniki iz manjših urbanih naselji (82 %), ter iz večjih mest (83 %) in Ljubljane (82 %) pa v največjih deležih postavljajo pravila.

Največ staršev se z otroki pogovarja o uporabi interneta, polovica jih pozna otrokovo geslo, tretjina se jih poslužuje programskih rešitev za omejevanje in nadzor uporabe

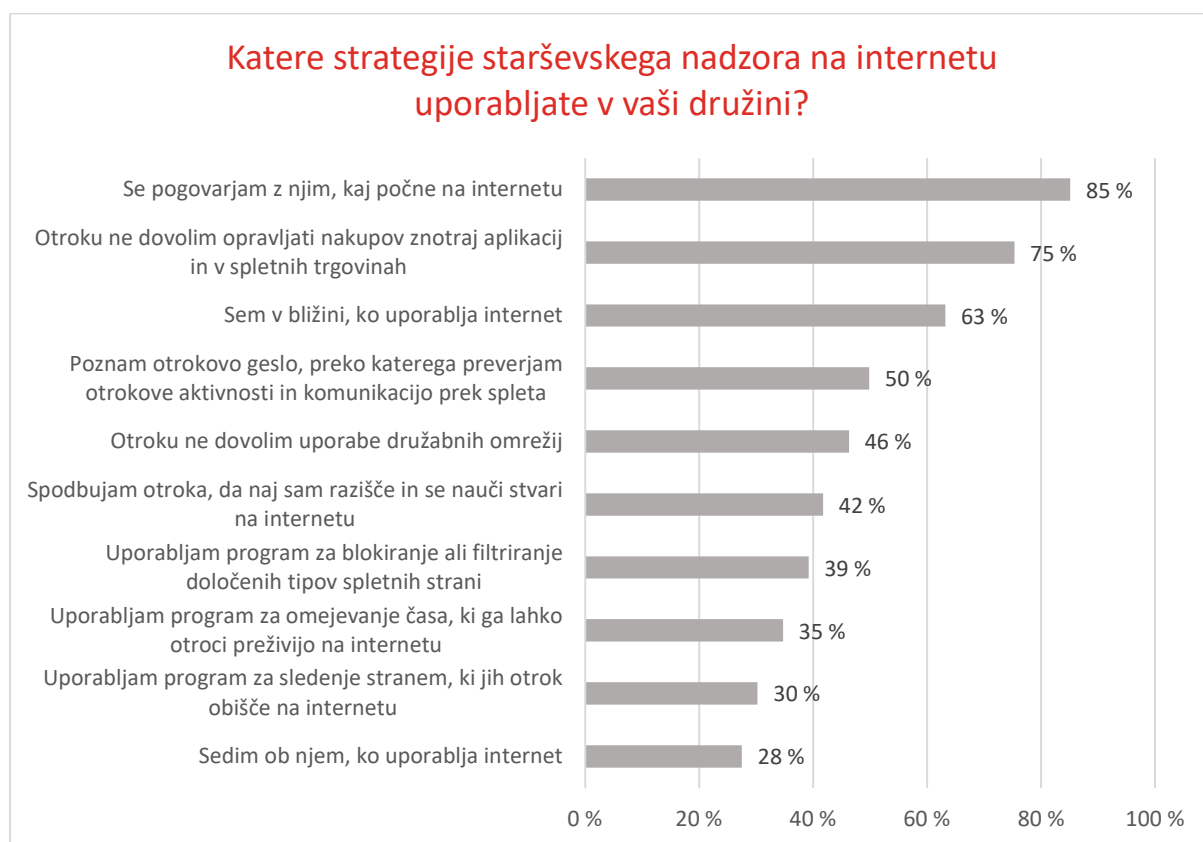
Nadalje smo starše in skrbnike vprašali, katere strategije starševskega posredovanja in nadzora uporabljajo v svoji družini.

Katere strategije starševskega nadzora na internetu uporabljate v vaši družini?

Odgovarjajo respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, ki je star 3 leta ali več. Možnih je več odgovorov.

Tabela 16: Strategije starševskega nadzora na internetu

Katere strategije starševskega nadzora na internetu uporabljate v vaši družini?	Da	n	%
Se pogovarjam z njim, kaj počne na internetu	321	377	85
Otroku ne dovolim opravljati nakupov znotraj aplikacij in v spletnih trgovinah	287	381	75
Sem v bližini, ko uporablja internet	239	378	63
Poznam otrokovo geslo, preko katerega preverjam otrokove aktivnosti in komunikacijo prek spleta	190	381	50
Otroku ne dovolim uporabe družabnih omrežij	176	380	46
Spodbujam otroka, da naj sam razišče in se nauči stvari na internetu	159	381	42
Uporabljam program za blokiranje ali filtriranje določenih tipov spletnih strani	149	380	39
Uporabljam program za omejevanje časa, ki ga lahko otroci preživijo na internetu	132	380	35
Uporabljam program za sledenje stranem, ki jih otrok obišče na internetu	115	380	30
Sedim ob njem, ko uporablja internet	104	378	28

Slika 7: Strategije starševskega nadzora na internetu

Najpogostejša strategija starševskega posredovanja pri otrokovi uporabi interneta je pogovor z otroki, kaj počnejo na internetu, kar dela 85 % staršev oz. skrbnikov. Ta podatek je zelo pozitiven, saj je tovrstna starševska strategija najbolj priporočljiva kot preventiven ukrep za varnost in dobro počutje otrok na internetu. Druga najpogostejša oblika starševskega posredovanja je, da starši oz. skrbniki otroku ne dovolijo opravljati nakupov znotraj aplikacij in v spletnih trgovinah, kar omejuje tri četrtine staršev oz. skrbnikov.

Skoraj dve tretjini staršev oz. skrbnikov (63 %) je v bližini, ko otrok uporablja internet, kar je tudi zelo pozitivno, saj prepuščanje otrok napravam ni priporočljivo in ga na Točki osveščanja o varni rabi interneta Safe.si še posebej staršem mlajših otrok odsvetujemo. Najmanj staršev oz. skrbnikov, dobra četrtina (28 %) sedi ob otroku, ko ta uporablja internet. Ta strategija je sicer zelo pomembna in priporočljiva, ko internet uporabljajo najmlajši otroci.

Polovica staršev oz. skrbnikov pozna otrokovo geslo, preko katerega preverja otrokove aktivnosti in komunikacijo prek spleta. Skoraj polovica (46%) jih tudi ne dovoli, da bi njihov otrok uporabljal družabna omrežja. Ta delež se je zmanjšal in padel pod polovico od zadnje raziskave SJM 2021, ko je 58 % staršev oz. skrbnikov odgovorilo, da otrokom ne dovolijo uporabe družabnih omrežij.

Okrog tretjina staršev oz. skrbnikov se poslužuje različnih programskih rešitev za nadzor uporabe interneta pri svojih otrocih: 39 % jih uporablja programe za blokiranje in filtriranje določenih tipov spletnih strani, 35 % jih uporablja program za omejevanje časa, ki ga lahko otroci preživijo na internetu, 30 % pa program za sledenje stranem, ki jih otrok obišče na internetu. Tovrstne programske rešitve niso zelo priporočljive in so primerne le za mlajše otroke, nikakor pa ne morejo in ne smejo nadomeščati aktivnega starševskega posredovanja, kot je bližina starša, ko otrok uporablja naprave, pogovor z otrokom o uporabi interneta in postavljanje družinskih pravil uporabe interneta. Starejši otroci se take programske omejitve hitro naučijo zaobiti, prav tako pa ne pomagajo, kadar otrok internet uporablja na obisku pri prijatelju ali na napravah drugih otrok, ki teh programov nimajo nameščenih.

Strategije starševskega posredovanja glede na starost otroka: Omejevalni programi in filtri so bolj primerni za mlajše otroke, a jih v precejšnji meri uporabljajo starši starejših otrok

Pogledali smo, ali starši oz. skrbniki uporabljajo različne strategije starševskega posredovanja glede na to, koliko stare otroke imajo.

Tabela 17: Strategije starševskega posredovanja glede na starost otroka.

Strategije starševskega nadzora na internetu											
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	Uporabljam program za omejevanje časa, ki ga lahko otroci preživijo na internetu (%)	Uporabljam program za sledenje stranem, ki jih otrok obišče na internetu (%)	Uporabljam program za blokiranje ali filtriranje določenih tipov spletnih strani (%)	Poznam otrokovo geslo, preko katerega preverjam otrokove aktivnosti in komunikacijo prek spleta (%)	Otroku ne dovolim uporabe družabnih omrežij (%)	Otroku ne dovolim opravljati nakupov znotraj aplikacij in v spletnih trgovinah (%)	Spodbujam otroka, da naj sam razišče in se nauči stvari na internetu (%)	Sem v bližini, ko uporablja internet (%)	Sedim ob njem, ko uporablja internet (%)	Se pogovarjam z njim, kaj počne na internetu (%)
STAROST OTROKA											
3 - 5 let	61	25	25	28	30	70	73	18	80	70	75
6 - 9 let	81	36	36	43	56	80	88	35	85	39	85
10 - 12 let	76	62	52	66	72	57	87	54	71	18	96
13 - 15 let	86	20	28	25	44	20	80	49	41	7	83
16 - 17 let	77	31	10	35	45	10	48	47	45	15	87

Pri starših oz. skrbnikih, ki imajo najmlajše otroke v starostni skupini med 3 in 5 let, je najpogostejša strategija starševskega posredovanja, da so v bližini, ko otrok uporablja internet. To počnejo štiri petine (80%) staršev oz. skrbnikov. Naslednja najpogostejša strategija je pogovor z otrokom o tem, kaj počne na internetu, kar delajo tri četrtine (75%) staršev oz. skrbnikov. Nekaj manj (73%) staršev oz. skrbnikov otroku ne dovoli opravljati nakupov znotraj aplikacij in v spletnih trgovinah. Po 70% staršev oz. skrbnikov sedi ob otroku, ko ta uporablja internet, in otroku ne dovoli uporabe družabnih omrežij.

Le okrog četrtnine staršev oz. skrbnikov, ki imajo otroke v tej starostni skupini, pa uporablja programske rešitve za starševski nadzor (program za blokiranje in filtriranje – 28%, program za sledenje – 25% in program za omejevanje časa – 25%), čeprav so pravzaprav zaradi prej naštetih razlogov najbolj primerne ravno za najmlajše otroke. Te programske rešitve v največjih deležih uporabljajo starši oz. skrbniki otrok med 10 in 12 letom starosti, kjer se deleži dvignejo nad polovico staršev oz. skrbnikov pa vse do dveh tretjin (program za blokiranje in filtriranje – 66%, program za sledenje – 52% in program za omejevanje časa – 62%). To so tudi starši oz. skrbniki, ki v največjem deležu v primerjavi z ostalimi, poznajo otrokovo geslo, preko katerega preverjajo otrokove aktivnosti in komunikacijo prek spleta. Tako strategijo uporablja 72% staršev oz. skrbnikov 10- do 12-letnikov. Se pa ti starši oz. skrbniki tudi v največjem deležu v primerjavi s starši oz. skrbniki otrok iz drugih starostnih skupin pogovarjajo s svojim otrokom o tem, kaj počne na internetu – to dela kar 96% staršev oz. skrbnikov in tako je to tudi najpogostejša strategija med starši oz. skrbniki toliko starih otrok. Prav tako največ teh staršev oz. skrbnikov v primerjavi s starši oz. skrbniki otrok iz drugih starostnih skupin spodbuja otroka, naj sam razišče in se nauči stvari na internetu (54%).

Pri starših oz. skrbnikih otrok med 6 in 9 let je najbolj razširjena strategija starševskega posredovanja, da otroku ne dovolijo nakupov v aplikacijah in spletnih trgovinah – to so tudi starši oz. skrbniki, ki v primerjavi z drugimi to v največjem deležu prepovedujejo. Naslednji najpogostejši strategiji staršev oz. skrbnikov toliko starih otrok sta, da so v bližini, ko otrok uporablja internet (največji delež v primerjavi z ostalimi starši oz. skrbniki) in da se pogovarjajo z otrokom, kaj počne na internetu. Pri obeh strategijah je delež staršev oz. skrbnikov, ki jih uporabljajo 85%. Ti starši oz. skrbniki tudi v največjem deležu v primerjavi z ostalimi starši oz.

skrbniki otroku ne dovolijo uporabe družabnih omrežij. Tega otroku ne dovoli štiri petine (80 %) staršev oz. skrbnikov otrok med 6 in 9 let. Več kot polovica (56%) jih tudi pozna otrokovo geslo in s tem preverja njegove aktivnosti na spletu. Ti starši oz. skrbniki tudi precej pogosto uporabljajo programske rešitve za nadzor otrokove uporabe interneta (program za blokiranje in filtriranje – 43 %, program za sledenje – 36 % in program za omejevanje časa – 36 %), vendar kot smo videli precej manj kot starši 10-12 letnikov, čeprav so tovrstne rešitve, če že, primernejše za mlajše otroke.

Pri starših oz. skrbnikih s starejšimi otroki je najpogostejša strategija starševskega posredovanja pogovor z otrokom, kaj počne na internetu (13-15 let – 83 %, 16-17 let – 87 %). Kar štiri petine (80 %) staršev oz. skrbnikov 13 do 15 letnikov jim tudi ne pusti nakupov na internetu, kar pri starših oz. skrbnikih 16- in 17-letnikov pade po polovico (48%), a je še vedno druga najpogostejša strategija med temi starši oz. skrbniki. Kar velik delež staršev oz. skrbnikov tudi pri starejših otrocih pozna otrokovo geslo in z njim preverja njegove spletne aktivnosti (13-15 let – 44 %, 16-17 let – 45 %). Vsak peti starš oz. skrbnik svojemu 13-15 let staremu otroku ne dovoli uporabe družabnih omrežij, enako tudi vsak deseti starš oz. skrbnik 16-17-letnika. Zanimivo tudi več staršev oz. skrbnikov 16-17-letnih otrok kot 13-15-letnih otrok uporablja programe za blokiranje in filtriranje spletnih strani (35 % vs. 25 %) in programe za omejevanje časa na internetu (31 % vs. 20 %).

Strategije starševskega posredovanja glede na izobrazbo starša

Tudi izobrazba starša oz. skrbnika ima vpliv na to, kakšne strategije starševskega posredovanja uporabljajo pri uporabi interneta svojih otrok. Z višanjem stopnje izobrazbe se nižajo deleži staršev oz. skrbnikov, ki uporabljajo programske rešitve za nadzor otroka na internetu. Najpogosteje te rešitve uporabljajo starši oz. skrbniki z najnižjo izobrazbo (končana osnovna šola ali manj). Program za blokiranje in filtriranje uporablja več kot štiri petine teh staršev oz. skrbnikov, kar 82 %, kar je poleg pogovora z otrokom tudi njihova najpogostejša starševska strategija. Program za omejevanje časa uporablja 64 % teh staršev oz. skrbnikov in program za sledenje 46 %. Ti starši oz. skrbniki tudi v največjem deležu (71 %) v primerjavi z bolj izobraženimi starši oz. skrbniki poznajo otrokovo geslo in z njim preverjajo otrokove spletne aktivnosti, otroku ne dovolijo uporabe družabnih omrežij (64%), so v bližini, ko otrok uporablja internet (71 %) in sedijo ob otroku, ko ta uporablja internet (54 %).

Tabela 18: Strategije starševskega posredovanja glede na izobrazbo starša.

Strategije starševskega nadzora na internetu											
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	Uporabljam program za omejevanje časa, ki ga lahko otroci preživijo na internetu	Uporabljam program za sledenje stranem, ki jih otrok obišče na internetu	Uporabljam program za blokiranje ali filtriranje določenih tipov spletnih strani	Poznam otrokovo geslo, preko katerega preverjam otrokove aktivnosti in komunikacijo prek spleta	Otroku ne dovolim uporabe družabnih omrežij	Otroku ne dovolim opravljati nakupov znotraj aplikacij in v spletnih trgovinah	Spodbujam otroka, da naj sam razišče in se nauči stvari na internetu	Sem v bližini, ko uporablja internet	Sedim ob njem, ko uporablja internet	Se pogovarjam z njim, kaj počne na internetu
		(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
IZOBRAZBA STARŠA OZ. SKRBNIKA											
Osnovna šola ali manj	28	64	46	82	71	64	64	11	71	54	82
Poklicna šola	76	46	34	47	60	47	78	41	64	24	86
Srednja šola	131	28	31	37	49	41	76	50	60	24	84
Več kot srednja šola	145	29	25	28	41	47	77	41	64	28	86

Najmanj izobraženi starši oz. skrbniki pa občutno manj kot bolj izobraženi starši oz. skrbniki spodbujajo otroka, naj sam razišče in se nauči stvari na internetu. To počne le vsak deseti najmanj izobražen starš oz. skrbnik (11 %), medtem ko se deleži pri bolj izobraženih starših oz. skrbnikih gibljejo med 41 % in 50 % staršev oz. skrbnikov. Pri starših oz. skrbnikih z višjimi stopnjami izobrazbe (poklicna šola, srednja šola in več kot srednja šola) so najpogostejše strategije starševskega posredovanja, da se z otrokom pogovarjajo, kaj počne na internetu (kar je sicer tudi ena od dveh najpogostejših strategij pri starših oz. skrbnikih z najnižjo izobrazbo), da otroku ne dovolijo nakupovati na spletu in da so v bližini, ko otrok uporablja internet. Najmanj pogosto pa sedijo ob otroku, ko ta uporablja internet.

Strategije starševskega posredovanja glede na tip naselja

Tudi pri tem vprašanju kot pri prejšnjih po deležih nekoliko izstopajo starši oz. skrbniki, ki prihajajo iz večjih urbanih naselij. Najmanjši delež se jih pogovarja s svojimi otroki, kaj ti počnejo na internetu (78 %), v primerjavi s starši oz. skrbniki iz drugih tipov naselij, pri katerih se deleži gibljejo med 84% in 92 %. Prav tako jih najmanj (24 %) spodbuja otroka, da naj sam razišče in se nauči stvari na internetu (pri ostalih starših se deleži gibljejo med 42 % in 55 %). Najmanj (15 %) jih tudi uporablja program za sledenje otroku na internetu, ki jih manj uporabljajo tudi starši oz. skrbniki iz Ljubljane (24 %), ostali starši pa v višjih deležih med 31 % do 39 %. Skupaj s starši oz. skrbniki iz Ljubljane najmanj uporabljajo tudi programe za blokiranje in filtriranje na internetu (oboje 31 %), med tem ko so pri ostalih starših deleži med 42 % in 44 %.

Starši oz. skrbniki iz Ljubljane in ostalih večjih mest (z vsaj 10.000 prebivalci) se v večjih deležih kot ostali starši poslužujejo aktivnih starševskih strategij, kot je pogovor z otrokom (92 %, ostali starši 78 % - 85 %), so v bližini, ko otrok uporablja internet (69 %, ostali starši 60 – 64 %). Starši oz. skrbniki iz Ljubljane v najmanjšem deležu (37 %) poznajo otrokovo geslo iz z njim preverjajo otrokove aktivnosti na internetu v primerjavi s starši oz. skrbniki iz drugih tipov naselji, ki se tega poslužujejo v večjih deležih med 45 % do 57 %.

Tabela 19: Strategije starševskega posredovanja glede na tip naselja.

Strategije starševskega nadzora na internetu											
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	Uporabljam program za omejevanje časa, ki ga lahko otroci preživijo na internetu (%)	Uporabljam program za sledenje stranem, ki jih otrok obiše na internetu (%)	Uporabljam program za blokiranje ali filtriranje določenih tipov spletnih strani (%)	Poznam otrokovo geslo, preko katerega preverjam otrokove aktivnosti in komunikacijo prek spleta (%)	Otroku ne dovolim uporabe družabnih omrežij (%)	Otroku ne dovolim opravljati nakupov znotraj aplikacij in v spletnih trgovinah (%)	Spodbujam otroka, da naj sam razišče in se nauči stvari na internetu (%)	Sem v bližini, ko uporablja internet (%)	Sedim ob njem, ko uporablja internet (%)	Se pogovarjam z njim, kaj počne na internetu (%)
TIP NASELJA											
Neurbana naselja	122	34%	39%	44%	57%	47%	79%	42%	60%	27%	84%
Manjša urbana naselja	80	39%	31%	42%	45%	48%	73%	49%	60%	23%	85%
Večja urbana naselja	74	31%	15%	31%	49%	47%	72%	24%	64%	32%	78%
Mesta z vsaj 10.000 prebivalci	53	35%	33%	42%	53%	43%	75%	55%	69%	25%	92%
Ljubljana	49	35%	24%	31%	37%	45%	76%	43%	69%	35%	92%

4 Izkušnje in tveganja otrok na internetu

4.1 Izkušnje s tveganim vedenjem otrok

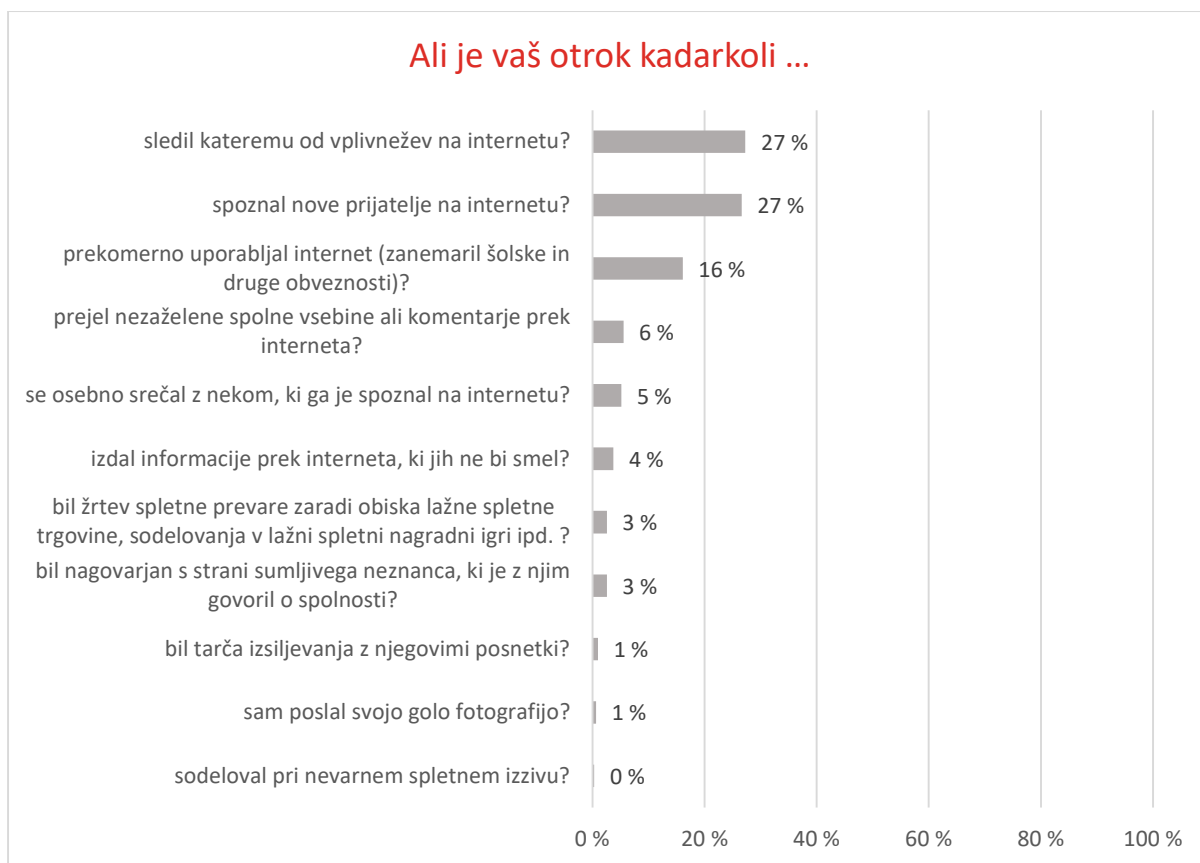
V nadaljevanju smo starše oz. skrbnike vprašali, kakšne izkušnje, tveganja in morebitne oblike nasilja je po njihovi vednosti njihov otrok že doživel na internetu.

Ali je vaš otrok kadarkoli ...

Odgovarjajo respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, ki je star 6 let ali več. Možnih je več odgovorov.

Tabela 20: Izkušnje otrok na internetu – 3 leta in več

Ali je vaš otrok kadarkoli ...	Da	n	%
sledil kateremu od vplivnežev na internetu?	81	297	27
spoznal nove prijatelje na internetu?	79	297	27
prekomerno uporabljal internet (zanemaril šolske in druge obveznosti)?	47	292	16
prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta?	16	289	6
se osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu?	16	310	5
izdal informacije prek interneta, ki jih ne bi smel?	11	295	4
bil žrtev spletne prevare zaradi obiska lažne spletne trgovine, sodelovanja v lažni spletni nagradni igri ipd. ?	8	311	3
bil nagovarjan s strani sumljivega neznanca, ki je z njim govoril o spolnosti?	8	311	3
bil tarča izsiljevanja z njegovimi posnetki?	3	305	1
sam poslal svojo golo fotografijo?	2	308	1
sodeloval pri nevarnem spletnem izzivu?	1	315	0

Slika 8: Izkušnje otrok na internetu – 3 leta in več

Nekaj več kot četrтина staršev oz. skrbnikov je odgovorila, da je njihov otrok že sledil kakšnemu vplivnežu na internetu (27 %). Enak delež staršev oz. skrbnikov je odgovorilo, da je njihov otrok spoznal nove prijatelje na internetu. Pri tem je 5 % staršev oz. skrbnikov poročalo, da se je njihov otrok tudi osebno sestal z nekom, ki ga je spoznal na internetu, 4 %, da je prek interneta izdal informacije, ki jih ne bi smel, 3 % pa jih je odgovorilo, da je bil njihov otrok nagovarjan s strani sumljivega neznanca, ki je z njim govoril o spolnosti. Šestina staršev oz. skrbnikov (16 %) je odgovorila, da je njihov otrok prekomerno uporabljal internet in ob tem zanemaril šolske in druge obveznosti. Šest odstotkov staršev oz. skrbnikov je odgovorilo, da je njihov otrok prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta. Po en odstotek staršev oz. skrbnikov je odgovorilo, da je bil njihov otrok tarča izsiljevanja z njegovimi posnetki in da je sam poslal svojo golo fotografijo. Otrok enega starša ali skrbnika pa je sodeloval pri nevarnem spletnem izzivu, kar ilustrira, da je problem z vidika staršev oz. skrbnikov zelo redek, kljub temu pa se pojavlja. Še trije odstotki staršev oz. skrbnikov so poročali, da je bil njihov

otrok žrtev spletne prevare zaradi obiska lažne spletne trgovine, sodelovanja v lažni spletni nagradni igri ipd.

Izkušnje in tveganja otrok glede na starost otroka

Nadalje smo preverili, ali določene izkušnje in tveganja na spletu v večjih deležih navajajo starši oz. skrbniki starejših otrok v primerjavi s starši oz. skrbniki mlajših otrok. Pričakovano se izkaže, da so o določenih spletnih izkušnjah in tveganjih svojih otrok več navajali starši oz. skrbniki starejših otrok.

Tabela 21: Izkušnje in tveganja otrok glede na starost otroka.

Ali je vaš otrok kadarkoli ...							
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	spoznal nove prijatelje na internetu? (%)	prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta? (%)	se osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu? (%)	prekomerno uporabljal internet? (%)	bil žrtev spletne prevare? (%)	sledil kateremu od vplivnežev na internetu? (%)
STAROST OTROKA							
6 - 9 let	80	3	5	1	3	1	6
10 - 12 let	74	20	1	1	16	1	22
13 - 15 let	72	40	3	7	28	2	33
16 - 17 let	69	46	17	12	19	6	52

Največje razlike v deležih se pokažejo pri dveh spletnih izkušnjah: (1) da je otrok spoznal nove prijatelje na internetu, kjer je to navedlo le 3 % staršev oz. skrbnikov 6-9-letnikov, petina staršev oz. skrbnikov 10-12-letnikov, 40 % staršev oz. skrbnikov 13-15 letnikov in skoraj polovica (46 %) staršev oz. skrbnikov 16-17 letnikov, (2) da je otrok sledil kateremu od vplivnežev na internetu, kjer je to navedlo le 6 % staršev oz. skrbnikov 6-9-letnikov, nekaj več kot petina (22 %) staršev oz. skrbnikov 10-12-letnikov, tretjina staršev oz. skrbnikov 13-15 letnikov in več kot polovica (52%) staršev oz. skrbnikov 16-17 letnikov.

Večje razlike se pokažejo tudi pri negativni izkušnji, da je otrok prek interneta prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje, kjer je to spletno izkušnjo navedla nekaj manj kot

petina (17 %) staršev oz. skrbnikov 16-17 letnikov, pri ostalih starostnih skupinah otrok, pa so deleži precej nižji (6-9 let – 5 %, 10-12 let – 1%, 14-15 let 3 %). Podobno tudi pri situaciji, kjer se je otrok osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu. To je navedel več kot vsak 10 starš oz. skrbnik (12 %) 16-17 letnika, 7 % staršev 13-15-letnikov in le po 1 odstotek staršev oz. skrbnikov 6-9 in 10-12-letnikov.

Da je njihov otrok prekomerno uporabljal internet (zanemarl šolske in druge obveznosti) je navedlo največ staršev 13-15-letnikov (28 %), sledijo starši oz. skrbniki 16-17-letnikov (19 %) in 10-12-letnikov (16 %). To je navedlo le 3 % staršev oz. skrbnikov 6-9-letnikov.

Primerjava odgovorov otrok in staršev: Starši ne vedo za spletne izkušnje in tveganja svojih otrok

V nadaljevanju smo zgornje deleže staršev oz. skrbnikov, ki so navajali določene izkušnje svojih otrok na spletu, primerjali z deleži, kjer so o enakih ali zelo podobnih izkušnjah v naših preteklih raziskavah poročali sami otroci.

Tabela 22: Primerjava odgovorov otrok in staršev glede tveganj.

	SPLETNA TVEGANJA IN NASILJE	STAROST OTROKA	
	NEŽELENE SPOLNE VSEBINE	13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta	3%	17%
OTROCI	Prejel/a sem sporočila z neprimerno vsebino (npr. spolne narave). (SAFE.SI SID 2024*)	35 %	40 %
OTROCI	Ti je kdo že kdaj poslal svoje spolne, gole ali razgaljene slike/videe? (SAFE.SI SID 2023**)	34%	48%
	PREKOMERNA RABA INTERNETA	13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	prekomerno uporabljal internet (zanemarl šolske in druge obveznosti)?	28%	19%
OTROCI	Počutim se prezasedeno z internetom, družabnimi omrežji in mobilnim telefonom. (SAFE.SI SID 2022***)	73 %	77 %
	POŠILJANJE SVOJIH GOLIH FOTOGRAFIJ	13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	sam poslal svojo golo fotografijo?	1%	0 %

OTROCI	Si se že posnel/a gol ali razgaljen in poslal fotografijo/video? (SAFE.SI SID 2023 ^{**})	5 %	14 %
	SPLETNO SPOLNO NAPELJEVANJE	13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	bil nagovarjan s strani sumljivega neznanca, ki je z njim govoril o spolnosti?	1 %	2 %
OTROCI	Spolno so me nadlegovali prek spleta (npr. spolni komentarji, namigovanja, nagovarjanja ...). (SAFE.SI SID 2024 [*])	13 %	15 %

*Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2024-spletno-vrstnisko-nasilje-med-najstniki>

** Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

*** Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-2022>

Skoraj polovica (48 %) dijakov in dijakinj srednjih šol je že prejelo neželene gole slike drugih oseb prek interneta (raziskava Točke osveščanja o varni rabi interneta SAFE.SI SID 2023²), medtem je skoraj trikrat manj - 17 % odstotkov staršev oz. skrbnikov 16-17 letnikov odgovorilo, da je njihov otrok prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta. Pri osnovnošolskih najstnikih med 12 in 15 let je neželene gole slike drugih oseb prek interneta že prejela več kot tretjina (34 %), medtem je v pričujoči raziskavi otrokovo prejetje nezaželenih spolnih vsebin ali komentarjev prek interneta navedlo le 3 % staršev oz. skrbnikov 13- do 15-letnikov.

Da je njihov otrok prekomerno uporabljal internet (zanemariš šolske in druge obveznosti) je navedlo 28 % staršev oz. skrbnikov 13- do 15-letnikov in 19 % staršev oz. skrbnikov 16- do 17-letnikov. V anketi o vplivu interneta na duševno zdravje mladostnikov SID 2022³, ki smo jo na Točki osveščanja o varni rabi interneta SAFE.SI leta 2022 izvedli med najstniki, pa je pokazala, da se skoraj tri četrtine (73 %) vprašanih najstnikov v osnovni šoli počuti prezasedene z internetom, družabnimi omrežji in mobilnim telefonom. V srednji šoli je ta odstotek še večji – 77 %. Tako se tudi 61 % najstnikov v osnovni šoli in 66 % srednješolcev želi za nekaj časa »odklopiti« od uporabe interneta, pa se bojijo, da bodo kaj zamudili.

Le en odstotek staršev oz. skrbnikov je odgovoril, da je njihov otrok sam poslal svojo golo fotografijo prek spleta. To lahko primerjamo z raziskavo med osnovnošolskimi in

² Safe.si raziskava SID 2023: Vpliv spletne pornografije na najstnike: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

³ Safe.si raziskava SID 2022: Vpliv interneta na počutje in duševno dobrobit najstnikov: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-2022>

srednješolskimi najstniki, ki je bila opravljena ob istem času kot pričujoča raziskava (SAFE.SI SID 2023⁴). Vidimo, da se odstotki, ki jih glede pošiljanja svoje gole fotografije navajajo otroci, zelo razlikujejo od navajanj staršev. V anketi med najstniki je navedlo, da so že posneli in poslali svoj gol ali razgaljen posnetek ali video, 4 % 12-15 letnic in 6 % 12-15 letnikov v osnovni šoli ter vsaka deseta 15-19-letnica v srednji šoli in 16 % 15-19-letnikov v srednji šoli.

Da je bil njihov otrok nagovarjan s strani sumljivega neznanca, ki je z njim govoril o spolnosti, je navedlo 1 % staršev oz. skrbnikov 13-15-letnikov in 2 % staršev oz. skrbnikov 16-17-letnikov. Raziskava SAFE.SI SID 2024⁵, ki smo jo med najstniki opravili na Točki osveščanja o varni rabi interneta Safe.si, pa je pokazala, da je 13 % vprašanih najstnikov v osnovni šoli že bilo spolno nadlegovanih prek spleta (z npr. spolnimi komentarji, namigovanji, nagovarjanji). V srednji šoli je ta odstotek še večji – 15 %.

Izkušnje in tveganja otrok glede na izobrazbo starša: Nižje izobraženi starši so v večjih deležih navajali tvegane izkušnje svojih otrok na spletu

Starši oz. skrbniki z najnižjo izobrazbo so v občutno večjih deležih kot višje izobraženi starši oz. skrbniki navajali, da so njihovi otroci že doživeli nekatere izkušnje in tveganja na internetu. Na primer kar 35 % najnižje izobraženih staršev oz. skrbnikov je navedlo, da je bil njihov otrok že tarča izsiljevanja z njegovimi posnetki, in enak delež, da je prejel neželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta. Pri ostalih starših oz. skrbnikih z višjo izobrazbo od osnovnošolske so deleži občutno manjši: med 0% in 5 %. Prav tako so starši oz. skrbniki z nižjo izobrazbo ti, ki so v največjem deležu navedli, da je bil njihov otrok na spletu nagovarjan s strani sumljivega neznanca, ki je z njim govoril o spolnosti. Kar 13 % staršev oz. skrbnikov je navedlo, da se je to njihovemu otroku že zgodilo. Pri višje izobraženih starših oz. skrbnikih so odstotki nizki: med 1 % in 3 %. Starši oz. skrbniki z nižjo izobrazbo so tudi več navajali, da je

⁴ Safe.si raziskava SID 2023: Vpliv spletne pornografije na najstnike: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

⁵ Safe.si raziskava SID 2024: Spletno vrstniško nasilje med najstniki: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2024-spletno-vrstnisko-nasilje-med-najstniki>

njihov otrok prek interneta izdal informacije, ki jih ne bi smel – 17 %, v primerjavi z 2 % - 3 % pri višje izobraženih starših oz. skrbnikih. Največja razlika v deležih pa je pri spoznavanju novih prijateljev na internetu: da njihov otrok že ima to izkušnjo, je navedlo kar 87 % najnižje izobraženih staršev oz. skrbnikov, pri višje izobraženih pa do deleži več kot 60 odstotnih točk nižji (med 19 % in 22 %). Petina (21%) najnižje izobraženih staršev oz. skrbnikov navaja, da se je njihov otrok tudi osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu, pri starših oz. skrbnikih z višjimi izobrazbami so deleži več kot štirikrat nižji (med 3% in 5 %). Najnižje izobraženi starši oz. skrbniki so tudi bolj pogosto navajali, da je njihov otrok sledil kateremu od vplivnežev na internetu (44 %), pri starših oz. skrbnikih z višjimi izobrazbami so tu deleži med 18 % in 34 %.

So pa starši oz. skrbniki z izobrazbami višjimi od osnovnošolske v večjih deležih (16%-17%) navajali, da je njihov otrok že prekomerno uporabljal internet (zanemaril šolske in druge obveznosti), kar pa ni navedel niti en starš oz. skrbnik z osnovnošolsko izobrazbo ali manj.

Tabela 23: Izkušnje in tveganja otrok glede na izobrazbo starša.

Ali je vaš otrok kadarkoli ...						
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	bil tarča izsiljevanja z njegovimi posnetki? (%)	prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta? (%)	se osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu? (%)	izdal informacije prek interneta, ki jih ne bi smel? (%)	bil nagovarjan s strani sumljivega neznanca, ki je z njim govoril o spolnosti? (%)
IZOBRAZBA STARŠA						
Osnovna šola ali manj	23	35%	35%	21%	17%	13%
Poklicna šola	64	0%	0%	5%	3%	3%
Srednja šola	100	3%	3%	4%	2%	3%
Več kot srednja šola	108	5%	5%	3%	3%	1%

Izkušnje in tveganja otrok glede na tip naselja

Pri tipih naselja, v katerih prebivajo starši oz. skrbniki, se zopet pokaže, da v deležih nekoliko izstopajo večja urbana naselja. Starši oz. skrbniki iz tovrstnih naselij v večjih deležih kot ostali starši navajajo, da je njihov otrok prejel neželene spolne vsebine ali komentarje prek

interneta, (12 %), spoznal nove prijatelje na internetu (38 %) in se osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu (16 %). Starši oz. skrbniki, ki so največ navajali, da je njihov otrok prekomerno uporabljal internet (zanemarl šolske in druge obveznosti) so starši iz večjih mest (brez Ljubljane) – 24 %. Da je njihov otrok že sledil kateremu od vplivnežev na internetu, pa je navedlo največ staršev iz manjših urbanih naselij (39 %).

Tabela 24: Izkušnje in tveganja otrok glede na tip naselja.

Ali je vaš otrok kadarkoli ...						
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	spoznal nove prijatelje na internetu? (%)	prejel nezaželene spolne vsebine ali komentarje prek interneta? (%)	se osebno srečal z nekom, ki ga je spoznal na internetu? (%)	prekomerno uporabljal internet? (%)	sledil kateremu od vplivnežev na internetu? (%)
TIP NASELJA						
Neurbana naselja	95	24	3	4	12	27
Manjša urbana naselja	68	29	8	0	14	39
Večja urbana naselja	60	38	12	16	18	23
Mesta z vsaj 10.000 prebivalci	39	18	0	5	24	26
Ljubljana	34	18	6	0	14	15

4.2 Izkušnje s spletnim nasiljem otrok

V nadaljevanju smo preverili, kakšne izkušnje je po vednosti staršev oz. skrbnikov otrok že doživel na internetu v povezavi s spletnim nasiljem, tako v vlogi žrtvi kot v vlogi povzročitelja nasilja prek spleta.

Ali je vaš otrok kadarkoli ...

Odgovarjajo respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, ki je star 6 let ali več. Možnih je več odgovorov.

Tabela 25: Izkušnje otrok na internetu – 6 let in več

Ali je vaš otrok kadarkoli ...	Da	n	%
bil izključen iz vrstniške skupine na internetu?	14	303	5
prejel žaljive, nesramne komentarje o svojem videzu?	12	304	4
prejel grožnje oz. so ga izsiljevali prek interneta?	7	315	2
prejel nasilno ali strašljivo vsebino prek interneta, zaradi katere ga je bilo strah?	6	305	2
bil žrtev izdelave lažnega spletnega profila?	4	316	1
ustvaril lažni spletni profil za drugo osebo na internetu?	2	315	1
bil žrtev deljenja njegovih predelanih posnetkov/fotografij?	1	317	0
sam izsiljeval z golimi fotografijami vrstnikov?	1	314	0
sam širil gole fotografije vrstnikov?	1	318	0
sam delil predelane posnetke/fotografije svojih vrstnikov?	0	314	0
grozil ali izsiljeval druge prek interneta?	0	314	0

Slika 9: Izkušnje otrok na internetu – 6 let in več

Deleži staršev, ki navajajo izkušnje svojih otrok s spletnim nasiljem, so nepričakovano nizki. Še največ staršev oz. skrbnikov, pa še vedno zelo malo - 5 % - je odgovorilo, da je bil njihov otrok že izključen iz vrstniške skupine na internetu, 4 % staršev oz. skrbnikov je odgovorilo, da je

njihov otrok že prejel žaljive, nesramne komentarje o svojem videzu. Po dva odstotka staršev oz. skrbnikov sta odgovorila, da je njihov otrok prejel grožnje oz. so ga izsiljevali prek interneta ter da je njihov otrok prejel nasilno ali strašljivo vsebino prek interneta, zaradi katere ga je bilo strah. En odstotek staršev oz. skrbnikov pa je odgovoril, da je bil njihov otrok bil žrtev izdelave lažnega spletnega profila. Prav toliko staršev oz. skrbnikov je odgovorilo, da je njihov otrok ustvaril lažni spletni profil za drugo osebo na internetu. Le en starš ali skrbnik je odgovoril, da je bil njihov otrok žrtev deljenja njegovih predelanih posnetkov/fotografij, da je sam izsiljeval z golimi fotografijami vrstnikov ter da je širil gole fotografije vrstnikov. Noben starš ali skrbnik pa ni poročal, da je njihov otrok delil predelane posnetke/fotografije svojih vrstnikov ali da je grozil ali izsiljeval druge prek interneta.

Izkušnje in tveganja glede na starost otrok

S križanjem vprašanj smo preverili še, ali starši otrok v različnih starostnih skupinah v različnih deležih opažajo, da je bil njihov otrok na internetu že kdaj izpostavljen posameznim tveganjem. Pri večini tveganj se odstopanja niso pokazala. Edini izjemi sta tveganji, da je bil njihov otrok že izključen iz vrstniške skupine na internetu ter da je otrok prejel žaljive, nesramne komentarje o svojem videzu. To je v primerjavi z ostalimi starši navedlo več kot dvakrat več staršev oz. skrbnikov 13- do 15- letnikov (10 % - izključenost iz skupine, 8 % - nesramni komentarji o videzu).

Tabela 26: Izkušnje in tveganja glede na starost otrok.

Ali je vaš otrok kadarkoli ...			
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	bil izključen iz vrstniške skupine na internetu? (%)	prejel žaljive, nesramne komentarje o svojem videzu? (%)
STAROST OTROKA			
6 - 9 let	81	0%	1%
10 - 12 let	76	4%	3%
13 - 15 let	84	10%	8%
16 - 17 let	76	5%	3%

Primerjava odgovorov otrok in staršev: Starši se ne zavedajo, da so njihovi otroci žrtve in povzročitelji spletnega nasilja

V nadaljevanju smo zgornje deleže staršev oz. skrbnikov, ki so navajali določene izkušnje svojih otrok na spletu, primerjali z deleži, kjer so o enakih ali zelo podobnih izkušnjah v naših preteklih raziskavah poročali sami otroci.

Tabela 27: Primerjava odgovorov otrok in staršev glede spletnega nasilja.

SPLETNA TVEGANJA IN NASILJE		STAROST OTROKA	
IZKLJUČENOST		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok bil izključen iz vrstniške skupine na internetu?	10 %	5 %
OTROCI	Izključili so me iz skupine na spletu (razredne skupine ali podobno). (SAFE.SI SID 2024*)	20 %	14 %
ŽALJIVI KOMENTARJI		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok prejel žaljive, nesramne komentarje o svojem videzu?	8 %	3 %
OTROCI	Prejel/a sem žaljive, nesramne komentarje o mojem videzu. (SAFE.SI SID 2024*)	31 %	26 %
PREDELANE FOTOGRAFIJE		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok bil žrtev deljenja njegovih predelanih posnetkov/fotografij?	0 %	0 %
OTROCI	Moje slike ali videi so bile predelani na žaljiv način.	10 %	10 %
OTROCI	Moje slike ali videi so bili predelani v gole. (SAFE.SI SID 2024*)	4 %	4 %
OTROCI	Delili so moje intimne fotografije ali video posnetke, ki niso bili namenjeni javnosti. (SAFE.SI SID 2024*)	9 %	8 %
GROŽNJE IN IZSILJEVANJE		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok prejel grožnje oz. so ga izsiljevali prek interneta?	0 %	4 %
OTROCI	Grozili so mi. (SAFE.SI SID 2024*)	24 %	20 %
OTROCI	Izsiljevali so me. (SAFE.SI SID 2024*)	15 %	11 %
LAŽNI PROFIL		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok bil žrtev izdelave lažnega spletnega profila?	1 %	4 %
OTROCI	Ustvarjen je bil moj lažni profil. (SAFE.SI SID 2024*)	11 %	10 %
STRAŠLJIVE VSEBINE		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok prejel nasilno ali strašljivo vsebino prek interneta, zaradi katere ga je bilo strah?	3 %	3 %
OTROCI	Dobil/a sem sporočilo, zaradi katerega me je bilo strah. (SAFE.SI SID 2024*)	18 %	18 %
OTROK KOT POVZROČITELJ SPLETNEGA NASILJA		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	Je vaš otrok sam širil gole fotografije vrstnikov?	1 %	0 %
OTROCI	Si ti delil/a intimno sliko nekoga brez njegovega/njenega soglasja? (SAFE.SI SID 2023**)	7 %	12 %

*Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2024-spletno-vrstnisko-nasilje-med-najstniki>

** Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>
Kot je razvidno iz zgornje primerjalne tabele 27, so otroci sami v veliko večjih deležih poročali o vseh izkušnjah na internetu v primerjavi z starši. Iz tega lahko sklepamo, da otroci o svojih (negativnih) izkušnjah na spletu ne povedo staršem.

Glede izključenosti iz vrstniške skupine na spletu je o tem v raziskavi poročalo dvakrat več 13-15 letnikov (29 %) kot njihovih staršev (10 %) in skoraj trikrat več 16-17-letnikov (14 %) kot njihovih staršev (5%). Še večje so razlike pri prejemanju žaljivih, nesramnih komentarjev o svojem videzu. Med tem ko je to navajala skoraj tretjina 13-15-letnikov (31%) in četrtnina 16-17-letnikov (26 %), so odstotki pri starših oz. skrbnikih, ki so navajali, da se je to že zgodilo njihovemu otroku, štirikrat manjši pri starših 13-15-letnikov (8 %) in kar osemkrat manjši pri starših 16-17 letnikov (3 %).

Tudi pri grožnjah in izsiljevanju so otroci v veliko večjih deležih poročali, da se jim je to že zgodilo. Medtem, ko ni noben starš oz. skrbnik 13-15-letnika odgovoril, da se je njegovemu otroku že zgodilo kaj takega na spletu, je skoraj četrtnina 13-15-letnikov poročala, da so jim grozili, in 15 %, da so jih izsiljevali. Tudi pri 16-17-letnikih so razlike velike, kar trikrat oz. petkrat več otrok je poročalo o takih izkušnjah kot pa staršev oz. skrbnikov za svoje toliko stare otroke. Desetkrat več 13-15-letnikov kot staršev oz. skrbnikov toliko starih otrok je poročalo tudi tem, da je bil otroku izdelan lažni profil (otroci: 11 %, starš: 1%). Za faktor šest pa so večji deleži otrok, ki so poročali, da so prek interneta dobili sporočilo, zaradi katerega jih je bilo strah (13-17 letniki: 18 %). Starši so medtem le v 3 % navajali, da je njihov 13 do 17 let star otrok prejel vsebino, zaradi katere ga je bilo strah. Podobno se starši tudi ne zavedajo, da je njihov otrok že povzročal spletno nasilje. En odstotek staršev oz. skrbnikov 13-15-letnikov in noben starš oz. skrbnik 16-17-letnikov ni navedel, da je njegov otrok že širil na spletu gole fotografije svojih vrstnikov. Odgovori otrok v SAFE.SI anketi SID 2023⁶ kažejo drugačno sliko. Kar 12 % srednješolcev med 16 in 17 let ter 7 % 13-15-letnikov je že delilo intimno sliko nekoga brez soglasja te osebe.

⁶ Safe.si raziskava SID 2023: Vpliv spletne pornografije na najstnike: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

4.3 Zaskrbljenost glede tveganih vedenj otrok

Starše najbolj skrbi spolno napeljevanje otrok s strani odraslih

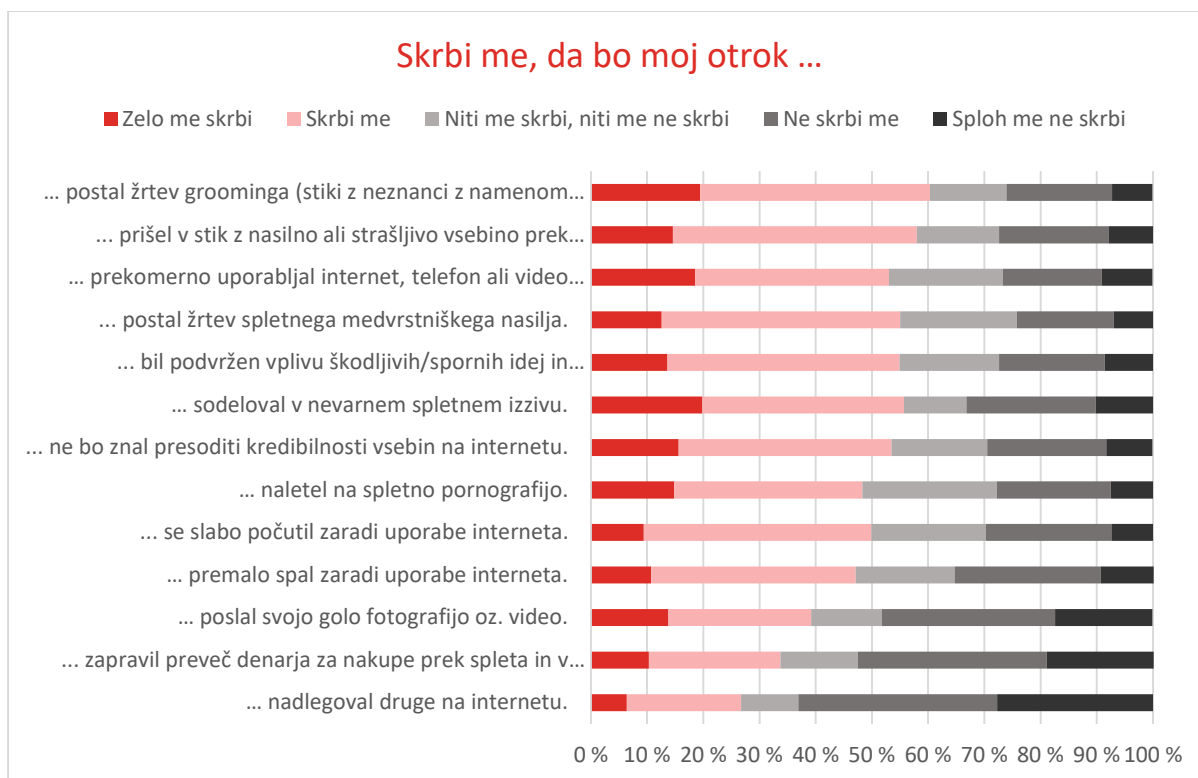
V nadaljevanju smo starše oz. skrbnike vprašali, koliko jih skrbi, da bo njihov otrok izpostavljen določenim tveganjem povezanimi z uporabo interneta.

Koliko vas skrbijo naslednja tveganja na internetu? Skrbi me, da bo moj otrok ...

Odgovarjajo vsi respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 28: Tveganja otrok na internetu

Koliko vas skrbijo naslednja tveganja na internetu? Skrbi me, da bo moj otrok ...	Zelo me skrbi (%)	Skrbi me (%)	Niti me skrbi, niti me ne skrbi (%)	Ne skrbi me (%)	Splošno me ne skrbi (%)	Skupaj (%)	Povprečje	n
... postal žrtev groominga (stiki z neznanci z namenom spolne zlorabe).	19	41	14	19	7	100	3.5	446
... prišel v stik z nasilno ali strašljivo vsebino prek interneta.	15	43	15	20	8	100	3.4	447
... prekomerno uporabljal internet, telefon ali video igre oz. postal zasvojen.	19	34	20	18	9	100	3.4	446
... postal žrtev spletnega medvrstniškega nasilja.	13	42	21	17	7	100	3.4	445
... bil podvržen vplivu škodljivih/spornih idej in vrednot na internetu.	14	41	18	19	9	100	3.3	447
... sodeloval v nevarnem spletnem izzivu.	20	36	11	23	10	100	3.3	445
... ne bo znal presoditi kredibilnosti vsebin na internetu.	16	38	17	21	8	100	3.3	445
... naletel na spletno pornografijo.	15	34	24	20	8	100	3.3	445
... se slabo počutil zaradi uporabe interneta.	9	41	20	22	7	100	3.2	446
... premalo spal zaradi uporabe interneta.	11	36	18	26	9	100	3.1	445
... poslal svojo golo fotografijo oz. video.	14	25	13	31	17	100	2.9	446
... zapravil preveč denarja za nakupe prek spleta in v aplikacijah (npr. videoigre).	10	23	14	34	19	100	2.7	445
... nadlegoval druge na internetu.	6	20	10	35	28	100	2.4	446

Slika 10: Tveganja otrok na internetu

Največ staršev oz. skrbnikov (60 %) skrbi, da bo njihov otrok postal žrtev spolnega napeljevanja otrok prek spleta (grooming), da bo otrok prišel v stik z nasilno ali strašljivo vsebino prek interneta (58 %) ter da bo sodeloval v nevarnem spletnem izzivu (56 %). Več kot polovico staršev oz. skrbnikov skrbi tudi, da bo njihov otrok postal žrtev spletnega medvrstniškega nasilja (55 %), da bo podvržen vplivu škodljivih/spornih idej in vrednot na internetu (55 %), da ne bo znal presoditi kredibilnosti vsebin na internetu (54 %) ali da bo njihov otrok prekomerno uporabljal internet, telefon ali video igre oz. postal zasvojen (53 %).

Polovico staršev oz. skrbnikov tudi skrbi, da bi se njihov otrok slabo počutil zaradi uporabe interneta (50 %) in da bi naletel na spletno pornografijo (49 %). Da bi otrok premalo spal zaradi uporabe interneta skrbi 47 % staršev oz. skrbnikov.

Med spletnimi tveganji, ki manj skrbijo starše oz. skrbnike so, da bi njihov otrok poslal svojo golo fotografijo oz. video (39 %), da bi zapravil preveč denarja za nakupe prek spleta in v aplikacijah, na primer v videoigrah (33 %). Najmanj staršev oz. skrbnikov, okrog četrte skrbi, da bi njihov otrok nadlegoval druge na internetu (26 %).

Med tveganji, za katere so starši oz. skrbniki odgovorili, da jih zelo skrbijo, je na prvem mestu, da bi njihov otrok sodeloval v nevarnem spletnem izzivu – to zelo skrbi petino (20 % staršev oz. skrbnikov), sledita pa, da bi otrok prekomerno uporabljal internet, telefon ali video igre oz. postal zasvojen (19 %) in da bi otrok postal žrtev spolnega napeljevanja otrok prek spleta (groominga), ki prav tako skrbi 19 % staršev oz. skrbnikov.

Skrbi staršev o spletnih tveganjih glede na spol starša in starost otrok: Najbolj zaskrbljeni so starši najmlajših otrok

Vsa navedena spletna tveganja bolj skrbijo mame kot očete. Nekoliko presenetljivo so v povprečju pri vseh tveganjih najbolj zaskrbljeni starši najmlajših otrok starih od 0 do 2 leti in starih od 3-5 let, ko je pravzaprav manj verjetno, da bi otrok pri tako nizki starosti bil izpostavljen tovrstnim tveganjem. Na primer starše oz. skrbnike dojenčkov do 2 let najbolj skrbi, da bi bil njihov otrok žrtev groominga, da bi postal žrtev spletnega medvrstniškega nasilja in da bi sodeloval v nevarnem spletnem izzivu. Ker so taka tveganja praktično nemogoča pri tako majhnih otrocih, sklepamo, da starše oz. skrbnike skrbi, da bi se to otroku zgodilo, ko bo otrok večji. Vendar vidimo, da nato s starostjo otrok zaskrbljenost upada. Izjema pri večini navedenih tveganj so le starši oz. skrbniki 10- do 12- letnikov, ki so v povprečju nekoliko bolj zaskrbljeni kot starši oz. skrbniki 6- do 9- letnikov.

Tabela 29: Skrbi staršev o spletnih tveganjih glede na starost otrok (povprečja – 1).

Skrbi me, da bo moj otrok ...								
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	postal žrtev spletnega medvrstniškega nasilja.	se slabo počutil zaradi uporabe interneta.	nadlegoval druge na internetu.	naletel na spletno pornografijo.	postal žrtev groominga (stiki z neznanci z namenom spolne zlorabe).	sodeloval v nevarnem spletnem izzivu.	poslal svojo golo fotografijo oz. video.
STAROST OTROKA								
0 - 2 leti	65	3.8	3.6	2.8	3.5	3.9	3.8	3.5
3 - 5 let	59	3.6	3.4	2.8	3.4	3.7	3.7	3.3
6 - 9 let	80	3.3	3.1	2.4	3.3	3.4	3.3	2.9
10 - 12 let	76	3.5	3.3	2.5	3.5	3.5	3.3	2.8
13 - 15 let	87	3.1	3.1	2.0	3.1	3.3	3.0	2.4
16 - 17 let	78	3.0	3.0	2.2	3.0	3.1	3.0	2.6

Tabela 30: Skrbi staršev o spletnih tveganjih glede na starost otrok (povprečja – 2).

Skrbi me, da bo moj otrok ...							
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	prekomerno uporabljal internet, telefon ali video igre oz. postal zasvojen.	premalo spal zaradi uporabe interneta.	prišel v stik z nasilno ali strašljivo vsebino prek interneta.	ne bo znal presoditi kredibilnosti vsebin na internetu.	bil podvržen vplivu škodljivih/ spornih idej in vrednot na internetu.	zapravi preveč denarja za nakupe prek spleta in v aplikacijah (npr. videoigre).
STAROST OTROKA							
0 - 2 leti	65	3.6	3.4	3.6	3.4	3.5	3.2
3 - 5 let	59	3.6	3.3	3.6	3.5	3.6	2.9
6 - 9 let	80	3.2	2.9	3.3	3.4	3.4	2.6
10 - 12 let	76	3.4	3.1	3.4	3.4	3.3	2.7
13 - 15 let	87	3.3	3.1	3.3	3.2	3.2	2.4
16 - 17 let	78	3.2	3.0	3.1	3.0	2.9	2.7

Starše oz. skrbnike 6- do 9- letnikov sicer najbolj skrbi, da bi njihov otrok postal žrtev groominga, da bi ne znal presoditi kredibilnosti vsebin na internetu in da bi bil podvržen vplivu škodljivih in spornih idej in vrednot na internetu. Pri vseh treh je povprečje zaskrbljenosti 3.4. Starše oz. skrbnike 10- do 12- letnikov pa najbolj skrbi, da bi njihov otrok postal žrtev groominga (3.5), da bi postal žrtev spletnega medvrstniškega nasilja (3.5) in da bi naletel na spletno pornografijo (3.5).

Nekoliko nenavadno so tudi starši oz. skrbniki najmlajših otrok od 0 do 5 let zaskrbljeni, da bi njihov otrok premalo spal zaradi uporabe interneta (3.3 – 3.4), potem pa zaskrbljenost upade s starostjo otrok (2.9 – 3.1). SAFE.SI raziskava SID 2022⁷ med najstniki pa nasprotno kaže, da s starostjo otrok naraščajo deleži teh, ki poročajo, da jim zaradi uporabe telefona, aplikacij in družabnih omrežij primanjkuje spanca. Od 7. razreda osnovne šole do srednje šole se deleži povečajo iz 37 % na 64 %. Zanimivo so deleži staršev 13-15-letnih otrok, ki jih skrbi, da bi njihov otrok premalo spal zaradi uporabe interneta – 46 %, le nekoliko nižji od deležev 13-15-letnikov, ki so poročali, da jim zaradi interneta primanjkuje spanca – 54 %. Starši starejših otrok pa to problematiko precej bolj podcenjujejo. Le 38 % staršev oz. skrbnikov 16-17-letnih otrok ima take skrbi, med tem pa kar dve tretjini (65 %) toliko starih najstnikov poročata, da jim primanjkuje spanca zaradi interneta.

Skrbi staršev o spletnih tveganjih glede na izobrazbo starša in tip naselja: Najbolj so zaskrbljeni najmanj izobraženi starši

Glede skoraj vseh v anketi navedenih spletnih tveganj, so v povprečju najbolj zaskrbljeni najmanj izobraženi starši oz. skrbniki (z osnovno šolo ali manj). Med starši z ostalimi stopnjami izobrazbe so razlike majhne, vseeno pa vidimo, da glede spletnih tveganj najmanj skrbi starše s poklicno šolo.

Pri tipu naselja, kjer prebivajo starši oz. skrbniki, pri večini navedenih skrbi ni večjih odstopanj. Opazimo pa lahko, da so v povprečju najmanj zaskrbljeni starši iz manjših urbanih naselij. Pri

⁷ Safe.si raziskava SID 2022: Vpliv interneta na počutje in duševno dobrobit najstnikov:
<https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-2022>

večini tveganj pa so v povprečju bolj zaskrbljeni starši oz. skrbniki iz večjih urbanih naselij, večjih mest (nad 10.000 prebivalci) in Ljubljane.

4.4 Zaskrbljenost glede medvrstniškega spletnega nasilja

V nadaljevanju smo pogledali, koliko starše oz. skrbnike skrbi določena tveganja in posledice v primeru, da bi njihov otrok postal žrtev spletnega nasilja.

Koliko vas skrbijo naslednja tveganja v zvezi z vrstniškim spletnim nasiljem? Skrbi me, da ...

Odgovarjajo respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, ki je star 6 let ali več.

Tabela 31: Tveganja v zvezi z vrstniškim spletnim nasiljem

Koliko vas skrbijo naslednja tveganja v zvezi z vrstniškim spletnim nasiljem? Skrbi me, da ...	Zelo me skrbi (%)	Skrbi me (%)	Niti me skrbi, niti me ne skrbi (%)	Ne skrbi me (%)	Sploh me ne skrbi (%)	Skupaj (%)	Povprečje	n
... bi moj otrok zaradi spletnega nasilja imel čustvene in vedenjske težave.	12	45	16	21	7	100	3.4	319
... šola in ostale institucije ne bodo znale pomagati mojemu otroku v primeru, da postane žrtev spletnega nasilja.	15	39	17	24	6	100	3.3	320
... kot starš otroku ne bom znal pomagati v primeru, da postane žrtev spletnega nasilja.	9	33	14	30	13	100	2.9	320
... bi moj otrok v primeru, da ga nadlegujejo prek spleta, pričel z izvajanjem fizičnega nasilja.	7	26	17	37	13	100	2.8	318

Slika 11: Tveganja v zvezi z vrstniškim spletnim nasiljem

Glede tveganj, povezanih s spletnim vrstniškim nasiljem, največ staršev oz. skrbnikov skrbi, da njihov otrok imel čustvene in vedenjske težave zaradi spletnega nasilja. To skrbi 57 % staršev oz. skrbnikov. Več kot polovico, 54 % staršev oz. skrbnikov skrbi, da šola in ostale institucije

ne bodo znale pomagati njihovemu otroku v primeru, da postane žrtev spletnega nasilja. To tudi izmed naštetih tveganj največ staršev oz. skrbnikov zelo skrbi (15 %). Da sami ne bodo znali pomagati v primeru, da postane žrtev spletnega nasilja, skrbi 42 % staršev oz. skrbnikov. Tretjino staršev oz. skrbnikov (33 %) pa skrbi, da bi njihov otrok, v primeru, da ga nadlegujejo prek spleta, pričel z izvajanjem fizičnega nasilja.

Pri vseh tveganjih razen pri sposobnosti šole, da pomaga njihovemu otroku, kjer so tako starši oz. skrbniki ženskega kot moškega spola enako zaskrbljeni, so mame nekoliko bolj zaskrbljene glede navedenih tveganj kot očetje.

Večinoma so starši oz. skrbniki najstarejših otrok (med 16 in 17 let) nekoliko manj zaskrbljeni kot starši oz. skrbniki mlajših otrok. Izjema je tveganje, da bo njihov otrok imel čustvene in vedenjske težave zaradi spletnega nasilja, kjer so razlike med starši oz. skrbniki mlajših in starejših otrok neznatne.

Pri vseh navedenih tveganjih so mlajši starši oz. skrbniki v povprečju bolj zaskrbljeni kot starejši.

Tudi pri teh tveganjih so najbolj zaskrbljeni starši oz. skrbniki z najnižjo izobrazbo (OŠ ali manj). Razen pri tveganju, da sami kot starši oz. skrbniki ne bodo znali pomagati svojemu otroku, če bo postal žrtev spletnega nasilja, kar najbolj skrbi starše oz. skrbnike z srednjo šolo. Starše oz. skrbnike z najnižjo izobrazbo sicer najbolj (povprečje 4.1) skrbi, da šola in ostale institucije ne bodo znale pomagati njihovemu otroku, v primeru, da postane žrtev spletnega nasilja. Tudi pri teh tveganjih so kot pri prejšnjem sklopu najmanj zaskrbljeni starši oz. skrbniki s poklicno šolo.

Razen pri tveganju, da sami ne bi znali pomagati svojemu otroku, če bi postal žrtev spletnega nasilja, kjer so razlike med starši oz. skrbniki glede na tip naselja, v katerem prebivajo, manjša, lahko pri ostalih treh navedenih tveganjih opazimo, da so najmanj zaskrbljeni starši oz. skrbniki, ki živijo v neurbanih naseljih.

4.5 Ravnanje v primeru spletnega nasilja

Nasvet staršev v primeru spletnega nasilja nad njihovim otrokom: Skoraj vsi otroci bi dobili tolažbo staršev, kar nekaj pa tudi škodljiv nasvet

V naslednjem vprašanju nas je zanimalo, kako bi se starši oz. skrbniki odzvali, če bi bil njihov otrok na spletu deležen nasilja s strani svojih vrstnikov.

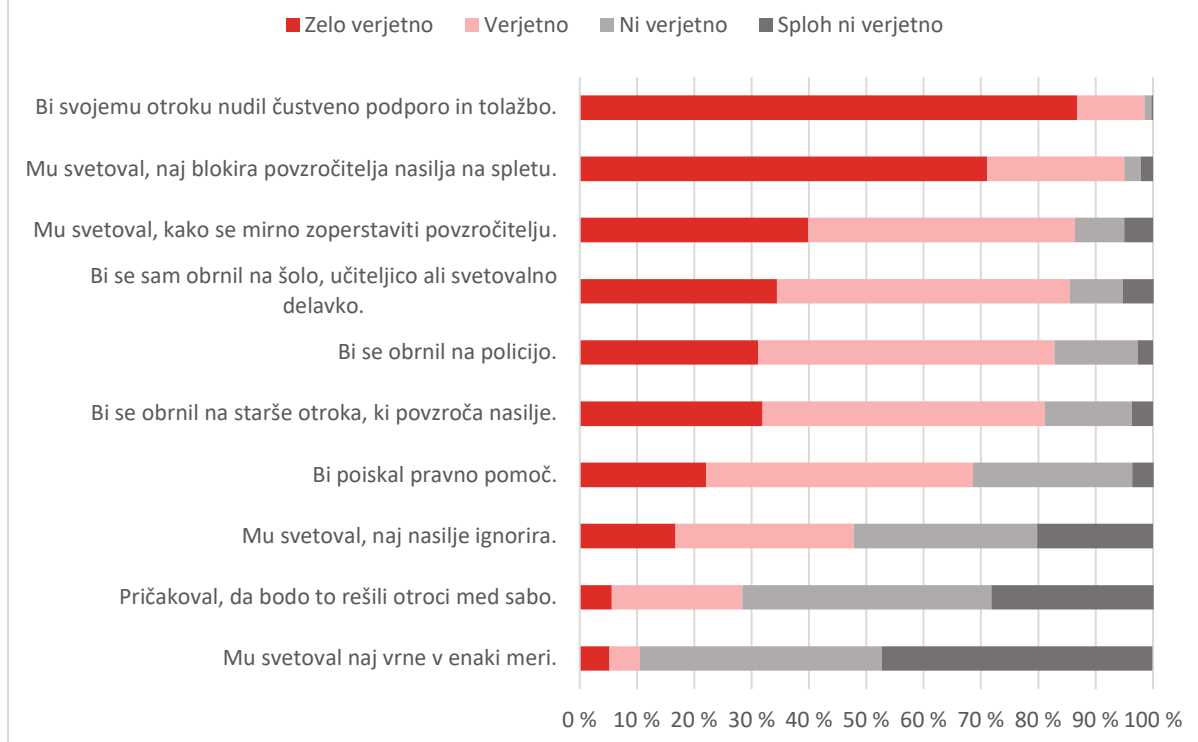
Kako verjetno bi reagirali na spodnje načine, če bi bil vaš otrok žrtev vrstniškega nasilja na spletu? Če bi bil moj otrok žrtev vrstniškega nasilja na spletu, bi ...

Odgovarjajo respondenti, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, ki je star 6 let ali več.

Tabela 32: Reakcije na medvrstniško nasilje na spletu

Če bi bil moj otrok žrtev vrstniškega nasilja na spletu, bi ...	Zelo verjetno (%)	Verjetno (%)	Ni verjetno (%)	Sploh ni verjetno (%)	Skupaj (%)	Povprečje	n
Bi svojemu otroku nudil čustveno podporo in tolažbo.	87	12	1	0	100	3.9	318
Mu svetoval, naj blokira povzročitelja nasilja na spletu.	71	24	3	2	100	3.6	319
Mu svetoval, kako se mirno zoperstaviti povzročitelju.	40	47	9	5	100	3.2	317
Bi se sam obrnil na šolo, učiteljico ali svetovalno delavko.	34	51	9	5	100	3.1	318
Bi se obrnil na policijo.	31	52	15	3	100	3.1	320
Bi se obrnil na starše otroka, ki povzroča nasilje.	32	49	15	4	100	3.1	319
Bi poiskal pravno pomoč.	22	47	28	4	100	2.9	319
Mu svetoval, naj nasilje ignorira.	17	31	32	20	100	2.4	316
Pričakoval, da bodo to rešili otroci med sabo.	6	23	43	28	100	2.1	319
Mu svetoval naj vrne v enaki meri.	5	5	42	47	100	1.7	320

Če bi bil moj otrok žrtev vrstniškega nasilja na spletu, bi:

Slika 12: Reakcije na medvrstniško nasilje na spletu

Dobro je, da bi velika večina, kar 99 % staršev oz. skrbnikov, svojemu otroku v takem primeru nudila čustveno podporo in tolažbo. Za dolgoročno dobrobit otroka ter omejevanje povzročene škode in posledic je namreč ključnega pomena, da dobi tovrstno oporo od odrasle osebe, ko je žrtev nasilja. Velika večina staršev oz. skrbnikov (95 %) bi otroku tudi svetovala, naj blokira povzročitelja nasilja na spletu. Ta način odziva je bolj primeren, kadar gre za povzročitelja nasilja, ki ga žrtev ne pozna. V primeru vrstniškega nasilja na spletu pa se žrtev in povzročitelj praviloma poznata in videvata tudi v živo, zaradi česar je blokiranje manj učinkovita rešitev. Poleg tega v primeru, da gre za javne objave, s tem žrtev prepreči le, da bi sama videla nasilje, ki se dogaja, do njega pa imajo še vedno dostop in ga vidijo njeni prijatelji, sošolci, znanci itn. Pomembno je tudi, da preden blokiramo povzročitelja nasilja, naredimo posnetke zaslono in shranimo nasilna sporočila. Če gre za kaznivo dejanje in je potrebno nasilje prijaviti policiji, pa je blokiranje povzročitelja odsvetovano, vse dokler policija ne zavaruje vseh dokazov.

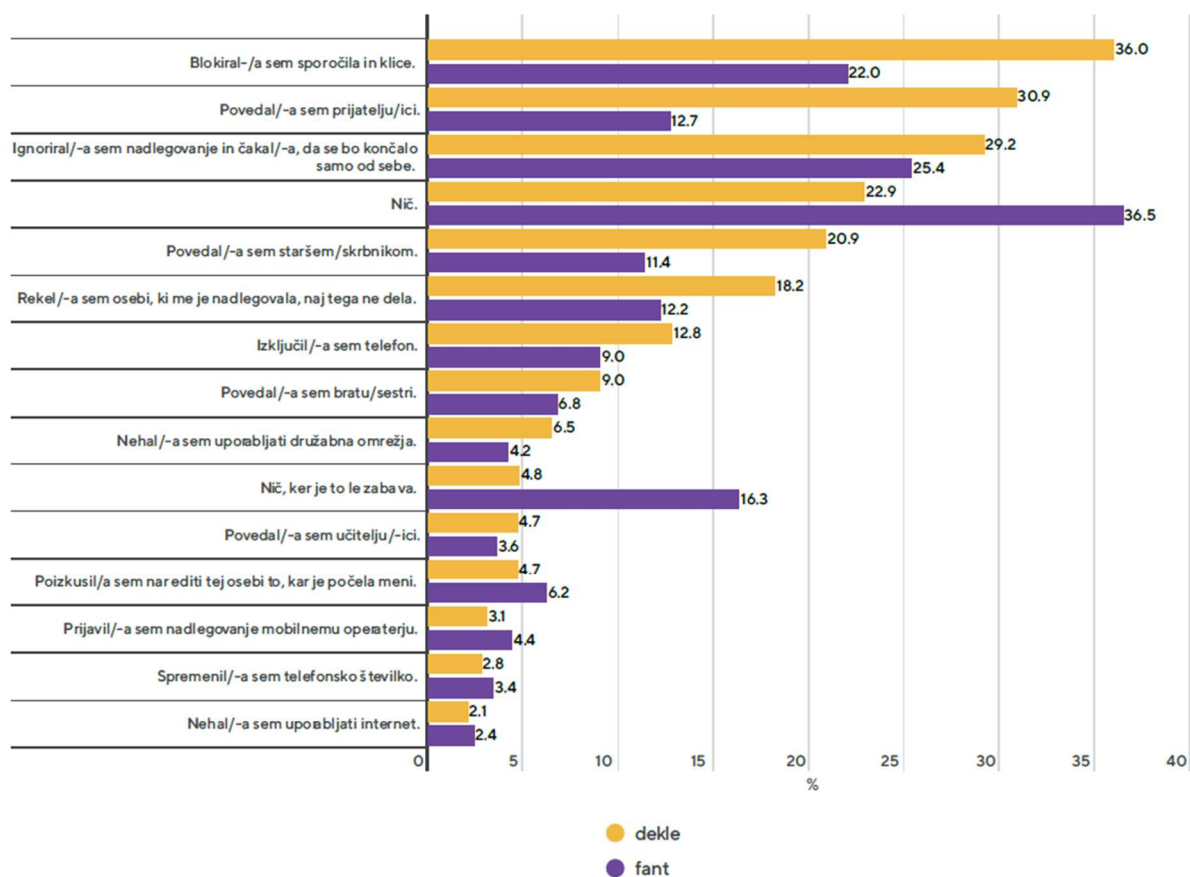
Večina staršev oz. skrbnikov (87 %) bi otroku tudi svetovala, kako naj se mirno zoperstavi povzročitelju, kar je prav tako izjemno koristno, da otroka naučimo. Kar 85 % staršev oz. skrbnikov bi se samih obrnilo na šolo, učiteljico ali svetovalno delavko, kar je prav tako nasvet, ki ga staršem dajemo na Točki osveščanja o varni rabi interneta Safe.si. Zelo veliko pa bi jih tudi kontaktiralo policijo (83 %). To je gotovo potrebno, če gre za kazniva dejanja in če je povzročitelj star 14 let in več. Pri mlajših storilcih kaznivih dejanj pa je treba obvestiti šolo, ki bo potem obvestila tudi pristojni center za socialno delo. Štiri petine staršev oz. skrbnikov (81 %), bi se obrnilo na starše otroka, ki povzroča nasilje. Precej staršev oz. skrbnikov (69 %) bi poiskalo tudi pravno pomoč.

Kar nekaj staršev oz. skrbnikov pa bi otroku dalo nasvete oz. bi se odzvalo na način, ki ni priporočljiv ali celo škodljiv. Skoraj polovica staršev oz. skrbnikov (48 %) bi svetovalo otroku, naj nasilje ignorira. Skoraj tretjina staršev oz. skrbnikov bi pričakovala, da bodo otroci to rešili med sabo. Vsak deseti starš oz. skrbnik (10 %) pa bi otroku svetoval naj nasilje vrne v enaki meri.

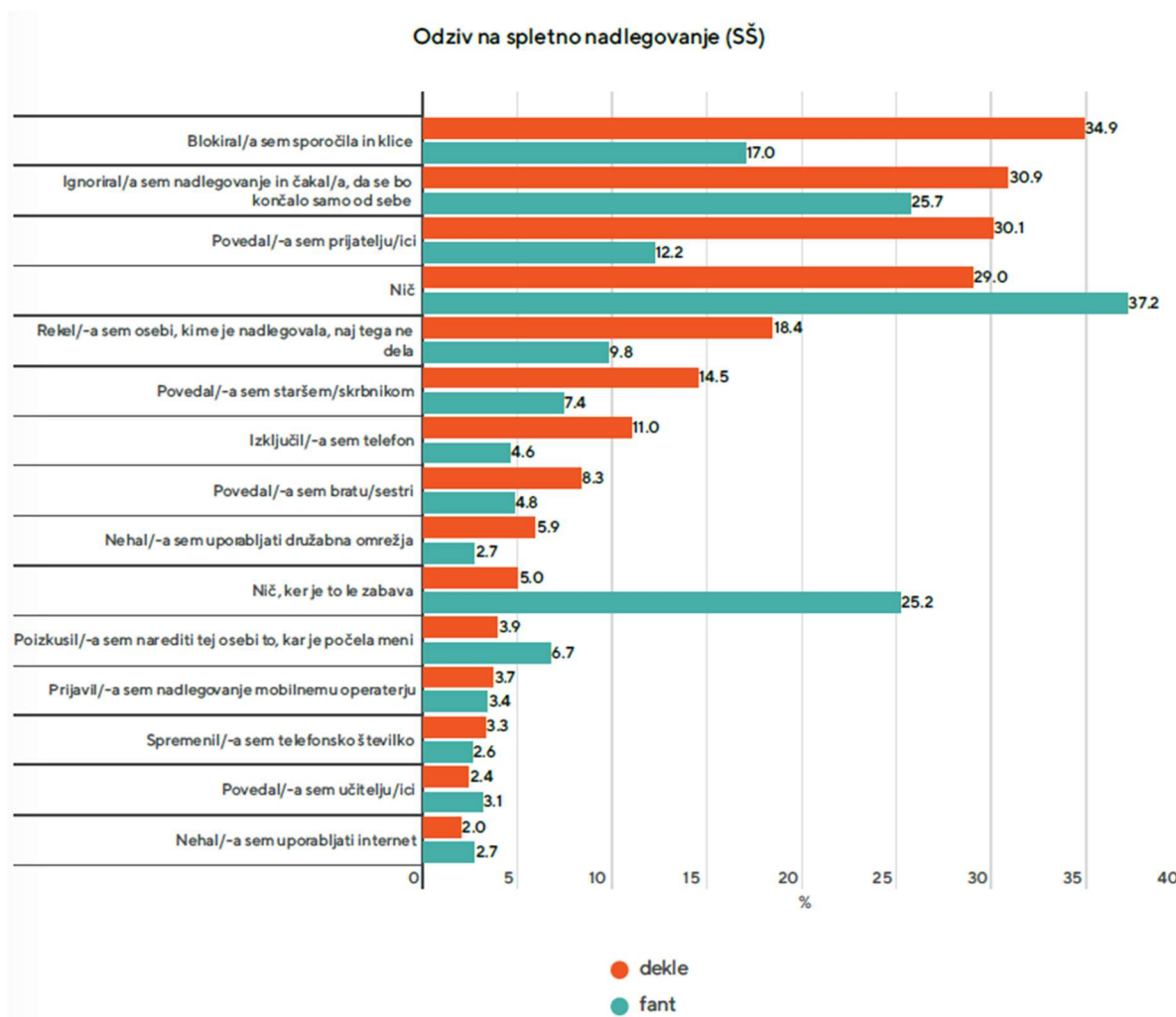
Nasvete, ki bi jih svojim staršem v primeru nasilja dali starši oz. skrbniki, smo primerjali še z odgovori samih najstnikov na vprašanje, kako so se odzvali, če so bili žrtev nasilja na spletu, v raziskavi Odklikni 2018⁸SID.

⁸ Odklikni! Poročilo raziskave o spletnem nadlegovanju med mladimi v Sloveniji: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/odklikni-raziskava-o-spletnem-nadlegovanju-med-mladimi-sloveniji>

Odziv na spletno nadlegovanje (OŠ)

Slika 13: Odziv na spletno nadlegovanje v OŠ (Raziskava Odklikni! 2018)

Slika 14: Odziv na spletno nadlegovanje v SŠ (Raziskava Odklikni! 2018)

Kot vidimo v prikazih zgoraj je pri fantih tako v osnovni kot srednji šoli najpogostejši odgovor, da v primeru, da so bili žrtve spletnega nadlegovanja, niso naredili nič (OŠ - 36 % in SŠ – 37 %), naslednji pa, da so nasilje ignorirali in čakali, da se konča samo od sebe, kar je med najpogostejšimi odgovori tudi pri osnovnošolkah in srednješolkah. To bi svetovala tudi skoraj polovica (48 %) staršev oz. skrbnikov. Med najpogostejšimi odziv fantov je, da so blokirali sporočila in klice, kar je pri dekletih tudi najpogostejši odziv na spletno nadlegovanje. To bi sicer, kot smo videli zgoraj, svetovala velika večina staršev oz. skrbnikov (95 %).

Desetina staršev bi svetovala, naj otrok povzročitelju/ici nasilja vrne v isti meri. Po raziskavi Odklikni! 2018 pa se je tako odzvalo malo najstnikov žrtev nasilja: 5 % deklet v OŠ in 4 % v SŠ ter 6 % fantov OŠ in 7% v SŠ.

Da naj se otrok mirno zoperstavi povzročitelju/ici bi svetovalo veliko, 87 % staršev. Ko pogledamo delež najstnikov, ki so se dejansko tako odzvali (Rekel/a sem osebi, ki me je nadlegovala, naj tega ne dela), so deleži nižji: to je naredilo 18 % deklet v osnovni in srednji šoli ter 12 % fantov OŠ in 10 % v SŠ.

Med moškimi in ženskami starši oz. skrbniki ni večjih razlik pri tem, kako bi svetovali svojemu otroku, če bi bil žrtev medvrstniškega nasilja na spletu. Opaziti je le, da bi moški v povprečju nekoliko bolj verjetno kot ženske odzvalo na način, ki ni priporočljiv, torej da bi otroku svetovali naj povzročitelju nasilja vrne v enaki meri ali naj nasilje ignorira ali bi pričakovali, da bodo otroci zadeve rešili med sabo.

Prav tako pri večini navedenih odzivov staršev oz. skrbnikov ne opazimo, da bi njihova starost vplivala na to, na kašen način se bodo verjetneje odzvali, če bi bil njihov otrok žrtev medvrstniškega nasilja na spletu. Edino pri dveh nasvetih otroku, naj nasilje ignorira in naj vrne povzročitelju v enaki meri, je vidno, da starost starša na prvega vpliva obratno kot na drugega. Namreč medtem ko s starostjo starša oz. skrbnika pada verjetnost, da bo otroku svetoval, naj povzročitelju nasilja vrne v enaki meri, pa s starostjo starša narašča verjetnost, da bo otroku svetoval, naj nasilje ignorira.

Pri večini navedenih odzivov staršev oz. skrbnikov ni zaznavno, da bi starost njihovih otrok pomembno vplivala na to, kako verjetno je, da se bodo na določen način odzvali. Opaziti je le, da bi se starši oz. skrbniki mlajših otrok v povprečju bolj verjetno kot starši oz. skrbniki starejših otrok obrnili na šolo, učiteljico ali svetovalno delavko pa tudi na starše otroka, ki povzroča nasilje. Ter verjetnost, da bo starš oz. skrbnik otroku svetoval naj povzročitelju vrne v enaki meri, se nekoliko zviša s starostjo otroka.

Tabela 33: Nasveti staršev v primeru spletnega nasilja (povprečja).

Če bi bil moj otrok žrtev vrstniškega nasilja na spletu bi:				
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	Mu svetoval naj vrne v enaki meri.	Bi se sam obrnil na šolo, učiteljico ali svetovalno delavko.	Bi se obrnil na starše otroka, ki povzročata nasilje.
STAROST OTROKA				
6 - 9 let	80	1.6	3.3	3.2
10 - 12 let	76	1.7	3.3	3.2
13 - 15 let	86	1.7	2.9	3.1
16 - 17 let	78	1.8	3.1	2.9

Zaznaven je tudi določen vpliv izobrazbe starša oz. skrbnika na to, kako bi se bolj verjetno odzval, če bi bil njegov otrok žrtev vrstniškega spletnega nasilja. Opazimo lahko, da bi nasvet, naj otrok spletno nasilje, če še mu zgodi, ignorira, precej bolj verjetno otroku dali starši oz. skrbniki z najnižjo izobrazbo (osnovna šola ali manj). Ti starši bi tudi precej manj verjetno kot starši oz. skrbniki z višjimi stopnjami izobrazbe svetovali otroku naj povzročitelju/ici vrne v enaki meri. To bi svetovalo največ staršev s poklicno izobrazbo, nato pa povprečja z višanjem izobrazbe spet nekoliko padejo. Starši s poklicno šolo bi tudi v večjih deležih kot ostali starši pričakovali, da bodo otroci tovrstne težave rešili sami med sabo.

Opazimo še, da bi se starši z najnižjo stopnjo izobrazbo v nekoliko večji meri kot ostali starši oz. skrbniki v takih primerih obračali po pravno pomoč in najmanj v primerjavi z ostalimi na starše povzročitelja/ice in na šolo, učiteljico (kar oboje naraste z izobrazbo).

Pri tipu naselja, v katerem prebivajo starši oz. skrbniki, je opaziti, da bi se starši oz. skrbniki iz neurbanih naselij v večji meri kot ostali starši odzvali na nepriporočljiv način: naj otroku vrstniku vrne v enaki meri in da bi pričakovali, da bodo otroci to rešili sami med sabo. V tovrstnih naseljih bi se tudi manj kot starši oz. skrbniki iz drugih tipov naselij obrnili na šolo ali na policijo.

4.6 Zaskrbljenost glede iger, pornografije in lepotnih posegov

Škodljivi vplivi na internetu: Zaskrbljena je le petina staršev

Starše oz. skrbnike smo vprašali še, koliko jih skrbi, da je njihov otrok pod različnimi škodljivimi vplivi na internetu.

V kolikšni meri vas skrbi ...

Odgovarja naključna polovica respondentov, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 34: Skrb glede vpliva interneta na otroke - z otroki v gospodinjstvu

V kolikšni meri vas skrbi ...	Zelo me skrbi (%)	Skrbi me (%)	Niti niti (%)	Ne skrbi me (%)	Sploh me ne skrbi (%)	Skupaj (%)	Povprečje	n
... da je vaš otrok preveč pod vplivom nasilnih iger?	7	13	23	29	28	100	2.4	199
... da je vaš otrok preveč pod vplivom spletne pornografije?	6	11	21	30	31	100	2.3	200
... da si vaš otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni poseg?	3	16	21	29	32	100	2.3	199

Okrog petino staršev oz. skrbnikov skrbijo različni vplivi interneta na njihove otroke. Tako 20 % staršev oz. skrbnikov skrbi, da je njihov otrok preveč pod vplivom nasilnih iger, 19 % jih skrbi, da bi si njihov otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni poseg in 17 % jih skrbi, da je njihov otrok preveč pod vplivom spletne pornografije.

Glede na spol starša oz. skrbnika je opazna občutna razlika le pri skrbi, da si otrok želi lepotni poseg zaradi spletnih zgledov, v povprečju to bolj skrbi ženske (ženske: 2.5, moški: 2.1).

Nekoliko presenetljivo ima to skrb največ staršev oz. skrbnikov 3-5 letnikov v primerjavi z starši oz. skrbniki starejših otrok. Nasprotno pa v primerjavi z ostalim starši oz. skrbniki starše 3-5-letnikov najmanj skrbi, da je njihov otrok pod vplivom nasilnih iger, čeprav je ta vpliv na tako majhne otroke veliko bolj verjeten kot lepotni ideali. Da pa je otrok preveč pod vplivom spletne pornografije najbolj skrbi starše oz. skrbnike 13-15 letnikov, najmanj pa starše oz.

skrbnike 6-9 in 10-12-letnikov. Sicer je SAFE.SI anketa SID 2023⁹ med osnovnošolskimi in srednješolskimi najstniki in najstnicami pokazala, da jih je 44 % osnovnošolskih najstnikov (12-15 let) in 58 % srednješolcev že gledalo pornografijo na spletu. Kar 13 % osnovnošolskih najstnikov in 28 % srednješolcev spletno pornografijo gleda vsaj enkrat na teden (desetina osnovnošolcev in petina srednješolcev jo gleda večkrat na teden). V celotnem vzorcu je okrog petina (22%) najstnikov poročala, da so prišli prvič v stik s pornografijo v starosti med 12 in 14 let. Kar 16 % v starosti med 9 in 11 let in 3,5 % v starosti med 6 in 8 let.

Pri vseh treh navedenih vplivih so najbolj zaskrbljeni starši oz. skrbniki z najnižjo izobrazbo, nato pa stopnja zaskrbljenosti s stopnjo izobrazbe staršev oz. skrbnikov pada. Izjema je le skrb, da bi si otrok zaradi spletnih zgledov želel lepotni poseg, kjer to najmanj skrbi starše s poklicno šolo.

Tabela 35: Skrb o škodljivih vplivih na internetu glede na izobrazbo starša (povprečja)

V kolikšni meri vas skrbi, da ...				
KONTROLNE SREMENLJIVKE	n	si vaš otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni poseg?	je vaš otrok preveč pod vplivom spletne pornografije?	je vaš otrok preveč pod vplivom nasilnih iger?
IZOBRAZBA STARŠA				
Osnovna šola ali manj	18	3.3	3.6	3.6
Poklicna šola	41	1.6	2.4	2.5
Srednja šola	64	2.6	2.2	2.3
Več kot srednja šola	76	2.2	2.0	2.1

Glede na tip naselja, kjer prebivajo starši oz. skrbniki, lahko opazimo, da so glede vplivov interneta na njihovega otroka najbolj zaskrbljeni v večjih urbanih naseljih, najmanj pa v Ljubljani.

⁹ Safe.si raziskava SID 2023: Vpliv spletne pornografije na najstnike: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

Respondenti so sidbolj zaskrbljeni za otroke na splošno kot za svoje otroke

V kolikšni meri vas skrbi ...

Odgovarjajo respondenti, ki v svojem gospodinjstvu NISO odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 36: Skrb glede vpliva interneta na otroke - brez otrok v gospodinjstvu

V kolikšni meri vas skrbi ...	Zelo me skrbi (%)	Skrbi me (%)	Niti niti (%)	Ne skrbi me (%)	Sploh me ne skrbi (%)	Skupaj (%)	Povprečje	n
... da so otroci preveč pod vplivom nasilnih iger?	37	40	9	9	6	100	3.9	959
... da so otroci preveč pod vplivom spletne pornografije?	25	47	19	7	2	100	3.9	963
... da si otroci na osnovi zgledov na spletu želijo lepotne posege?	24	51	15	7	3	100	3.8	967

Tudi respondente, ki niso odgovorni za otroka v svojem gospodinjstvu, smo vprašali, koliko jih skrbi vpliv interneta na otroke na splošno. Tukaj vidimo, da so deleži občutno večji, čez 70 %, v primerjavi z deleži staršev oz. skrbnikov, ki so odgovarjali, koliko jih to skrbi za njihovega otroka, kjer pa so deleži okrog 20 % (prejšnje vprašanje zgoraj). Tukaj kar 77 % respondentov skrbi, da so otroci preveč pod vplivom nasilnih iger, 75 % ima skrbi, da si otroci na osnovi zgledov na spletu želijo lepotne posege, in 72 % jih skrbi, da so otroci preveč pod vplivom spletne pornografije.

Pri pregledu odgovorov glede na demografske kontrolne spremenljivke ugotovimo, da so glede vplivov interneta na otroke nekoliko bolj zaskrbljene ženske kot moški, še posebej glede vpliva nasilnih iger in tudi glede spletne pornografije. Pri vplivu nasilnih spletnih iger na otroke se pokaže tudi vpliv starosti respondenta na to, koliko je glede tega zaskrbljen, in sicer s starostjo narašča zaskrbljenost glede tega. Nekoliko bolj zaskrbljeni glede vpliva lepotnih zgledov na spletu in nasilnih iger so respondenti s poklicno in srednjo šolo, v primerjavi z najnižje izobraženimi respondenti in tistimi z izobrazbo višjo od srednje šole. Pri tipu naselja, v katerem živijo respondenti pa izstopajo respondenti, ki živijo v večjih slovenskih mestih. Ti so namreč najmanj zaskrbljeni glede vseh treh negativnih vplivov interneta na otroke.

Starši zelo podcenjujejo vpliv interneta na njihove otroke

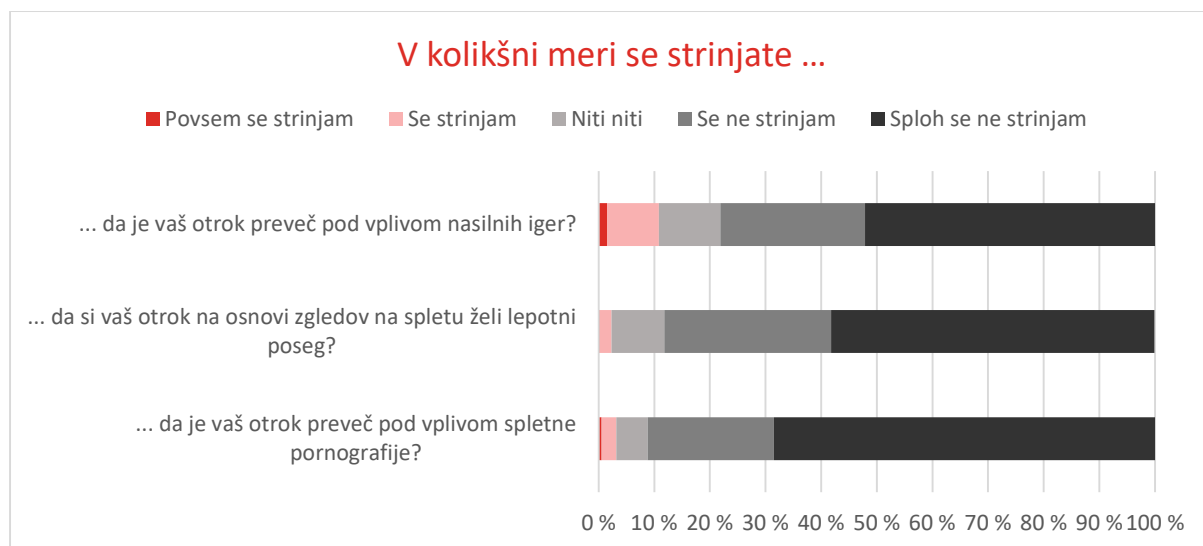
Z naslednjim vprašanjem, ki je bil postavljen le naključni polovici staršev oz. skrbnikov, nas je zanimalo, ali ocenjujejo, da je njihov otrok pod škodljivimi vplivi na internetu.

V kolikšni meri se strinjate ...

Odgovarja naključna polovica respondentov, ki so v svojem gospodinjstvu odgovorni za otroka, mlajšega od 18 let.

Tabela 37: Strinjanje s trditvami glede vpliva interneta na otroke

V kolikšni meri se strinjate ...	Povsem se strinjam (%)	Se strinjam (%)	Niti niti (%)	Se ne strinjam (%)	Sploh se ne strinjam (%)	Skupaj (%)	Povprečje	n
... da je vaš otrok preveč pod vplivom nasilnih iger?	2	9	11	26	52	100	1.8	245
... da si vaš otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni poseg?	0	2	10	30	58	100	1.6	245
... da je vaš otrok preveč pod vplivom spletne pornografije?	1	3	6	23	69	100	1.4	245

Slika 15: Strinjanje s trditvami glede vpliva interneta na otroke

Največ staršev oz. skrbnikov se je strinjalo, da je njihov otrok pod vplivom nasilnih iger, vendar le 11 %. To je sicer navedlo največ staršev oz. skrbnikov 10-12-letnih otrok. Najmanj staršev oz. skrbnikov pa se je strinjalo, da si njihov otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni

poseg, in sicer le 2 %. V SAFE.SI anketi SID 2022¹⁰ pa se je pokazalo drugače. Kar 24 % najstnic med 12 in 15 let ter 10 % najstnikov v enaki starosti razmišlja o plastični operaciji, da bi izboljšal svoj videz, pri srednješolkah med 15 in 18 let so odstotki še višji, tretjina (33 %) jih razmišlja o lepotnem posegu, dijakov pa 6 %.

Da je njihov otrok preveč pod vplivom spletne pornografije se je strinjalo 4 % staršev. Anketa SID 2023¹¹ o vplivu spletne pornografije na mladostnike, ki smo jo na Točki osveščanja o varni rabi interneta SAFE.SI izvedli med najstniki, je pokazala, da mladostniki sami vpliv spletne pornografije nase ocenjujejo v večji meri. Med tistimi najstniki, ki pornografijo na spletu gledajo, jih ima 14 % v osnovni šoli in 8 % v srednji šoli zaradi pornografije neprijetne občutke glede spolnosti (strah, odpor in podobno), 13 % v OŠ in 12 % v SŠ jih je odgovorilo, da imajo neželene posledice gledanja pornografije, 10 % v OŠ in 15 % v SŠ, pa da se počutijo zasvojene s pornografijo. Med srednješolci, ki gledajo pornografijo jih je kar 14 % odgovorilo, da potrebujejo prikaz vse bolj ekstremnih oblik spolnosti, da se zadovoljijo, 7 % pa, da se zaradi pornografije čutijo pod pritiskom v spolnih odnosih početi stvari, ki jih sicer ne bi počeli. Da jim gledanje pornografije zmanjšuje željo po spolnih stikih v živo, je odgovorilo 8 % srednješolskih najstnikov.

Prav tako so se vplivi pornografije na mladostnike pokazali pri njihovem strinjanju z nekaterimi problematičnimi stališči do spolnosti in odnosi med spoloma. Med tistimi najstniki, ki gledajo pornografijo, jih kar 14 % v OŠ in 10 % v SŠ meni, da je nasilje normalen del spolnosti. Odstotki so precejkrat nižji med najstniki, ki pornografije ne gledajo: OŠ: 3 % in SŠ 5 %. Med srednješolci, ki gledajo pornografijo, jih tudi kar 22 % meni, da mora biti moški v spolnosti dominanten in nasilen, ženska pa mora v tem uživati. Med tistimi, ki pornografije ne gledajo, je delež več kot štirikrat manjši: 5 %. Tretjina srednješolcev, ki pornografijo gledajo, meni, da mora ženska vedno zadovoljiti moškega v spolnosti. Delež med tistimi, ki pornografije ne gledajo, je skoraj štirikrat manjši – 9 %. Da mora imeti moški mišičasto telo in biti vedno

¹⁰ Safe.si raziskava SID 2022: Vpliv interneta na počutje in duševno dobrobit najstnikov: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-2022>

¹¹ Safe.si raziskava SID 2023: Vpliv spletne pornografije na najstnike: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

pripravljen na spolni odnos, meni 18 % srednješolcev, ki gledajo spletno pornografijo. Skoraj dvakrat manj pa med tistimi, ki je ne gledajo (10 %).

Tabela 38: Primerjava odgovorov otrok in staršev glede negativnih spletnih vplivov.

ŠKODLJVI SPLETNI VPLIVI		STAROST OTROKA	
LEPOTNI IDEALI		13 - 15 let	16 - 17 let
STARŠI	V kolikšni meri se strinjate, da si vaš otrok na osnovi zgledov na spletu želi lepotni poseg?	4%	0%
DEKLETA	Kako pogosto razmišljaš o plastični operaciji, da bi izboljšal svoj videz? (SAFE.SI SID 2022**)	24 %	33 %
FANTJE		10%	6%
SPLETNA PORNOGRAFIJA		13 - 15 let*	16 - 17 let
STARŠI	V kolikšni meri se strinjate, da je vaš otrok preveč pod vplivom spletne pornografije?	0%	0%
OTROCI	Zaradi pornografije imam neprijetne občutke glede spolnosti (strah, odpor in podobno). (SAFE.SI SID 2023***)	14 %*	8 %*
OTROCI	Imam neželene posledice gledanja pornografije. (SAFE.SI SID 2023***)	13 %*	12 %*
OTROCI	Počutim se zasvojeno s pornografijo. (SAFE.SI SID 2023***)	10 %*	15 %*
OTROCI	Potrebujem prikaz vse bolj ekstremnih oblik spolnosti, da se zadovoljim. (SAFE.SI SID 2023***)	/	14 %*
OTROCI	Zaradi pornografije se čutim pod pritiskom v spolnih odnosih početi stvari, ki jih sicer ne bi počel/a. (SAFE.SI SID 2023***)	/	7 %*
OTROCI	Gledanje pornografije mi zmanjšuje željo po spolnih stikih v živo. (SAFE.SI SID 2023***)	/	8 %*

* deleži predstavljajo odstotke tistih najstnikov, ki pornografijo na spletu gledajo.

** Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-2022>

*** Dostopno na: <https://safe.si/raziskave-in-trendi/safesi-raziskava-sid-2023-vpliv-spletne-pornografije-na-najstnike>

Opazimo lahko, da pri svojih otrocih navedene škodljive spletne vplive bolj opažajo starejši starši oz. skrbniki, mlajši pa manj. Bolj se strinjajo s tem, da je njihov otrok pod navedenimi škodljivimi vplivi tudi najnižje izobraženi starši v primerjavi s starši, ki imajo višje stopnje izobrazbe. Pri tipu naselja, kjer živijo starši oz. skrbniki, pa opazimo, da so se ti, ki živijo v manjših urbanih naseljih nekoliko manj kot v ostalih tipih naselij strinjali, da so njihovi otroci pod navedenimi spletnimi vplivi.

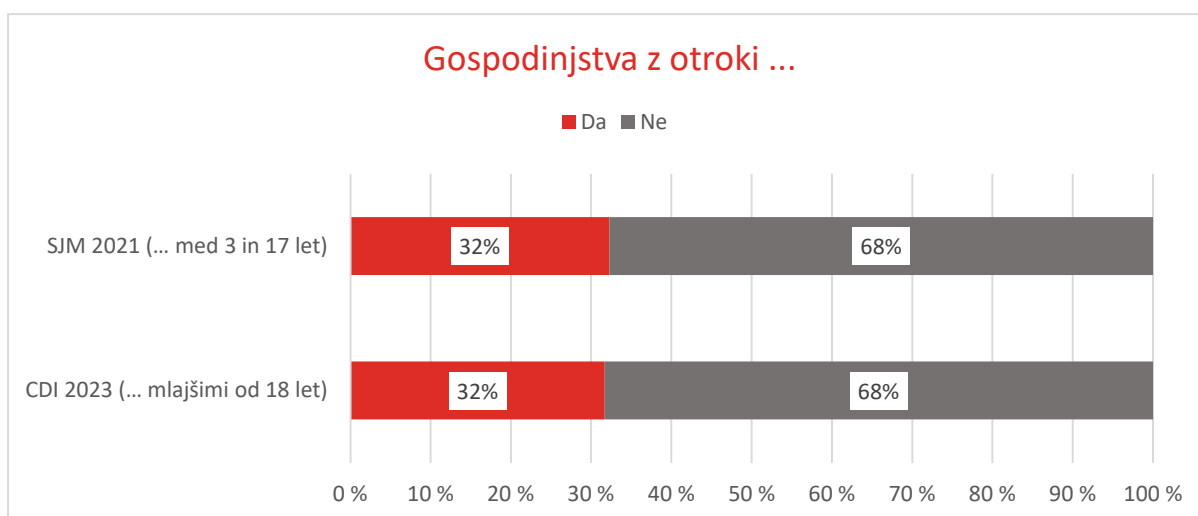
5 Varna raba interneta v raziskavi SJM 2021

V tem poglavju navajamo še nekaj ilustrativnih vprašanj iz raziskave Slovensko javno mnenje 2021, ki sicer niso direktno primerljiva z vprašanji iz pričujoče raziskave, a kljub temu naslavlajo aktualne tematike pravih rabe interneta in naprav ter izkušenj glede varne rabe interneta pri otrocih.

Celotno poročilo o varni rabi interneta v raziskavi SJM 2021 je dostopno [tukaj](#).

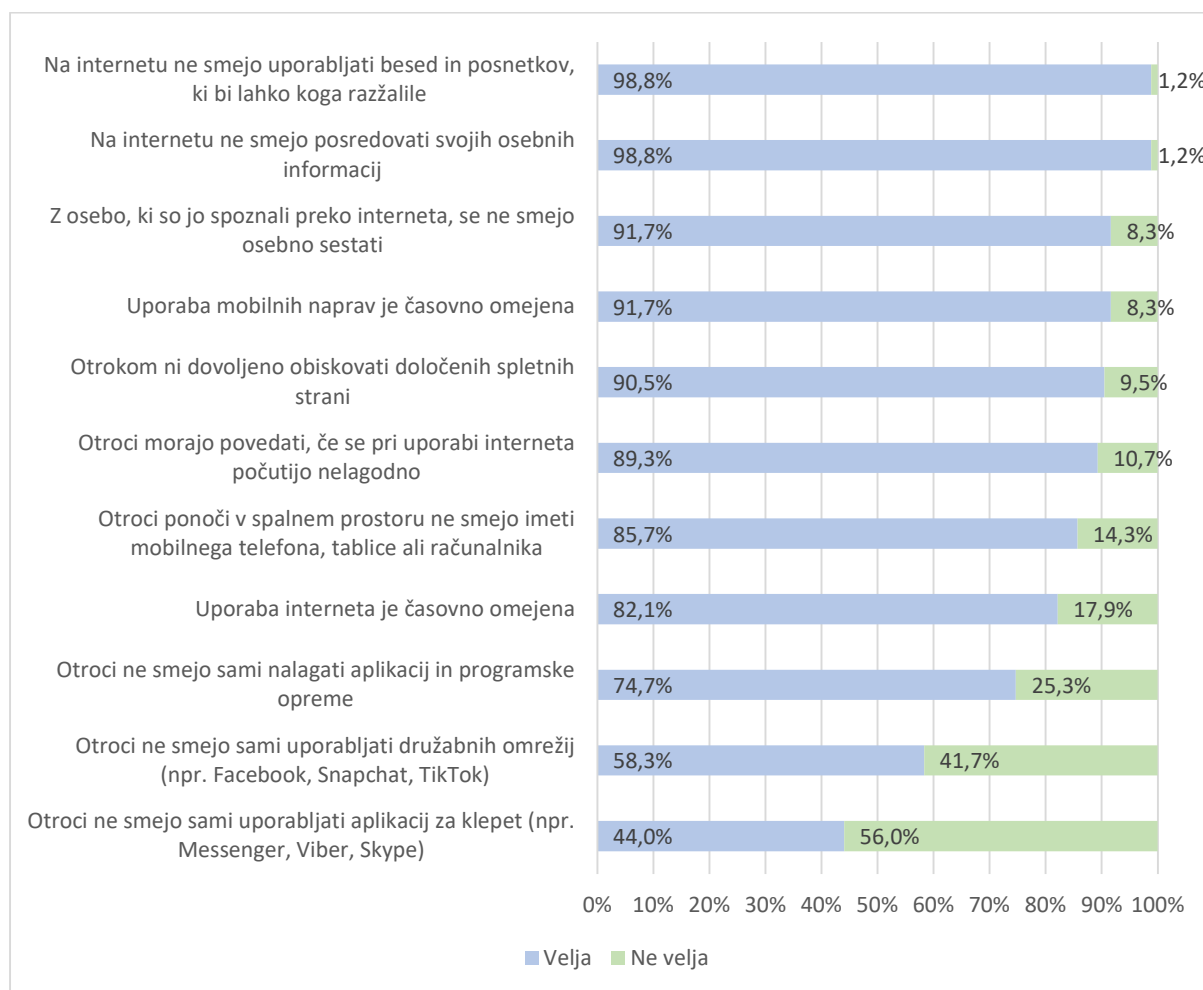
Tabela 39: Primerjava s SJM 2021 - gospodinjstva z otroki

Gospodinjstva z otroki ...	SJM 2021 (... med 3 in 17 let)		CDI 2023 (... mlajšimi od 18 let)	
	%	n	%	n
Da	32	94	32	449
Ne	68	197	68	967
Skupaj	100	291	100	1415

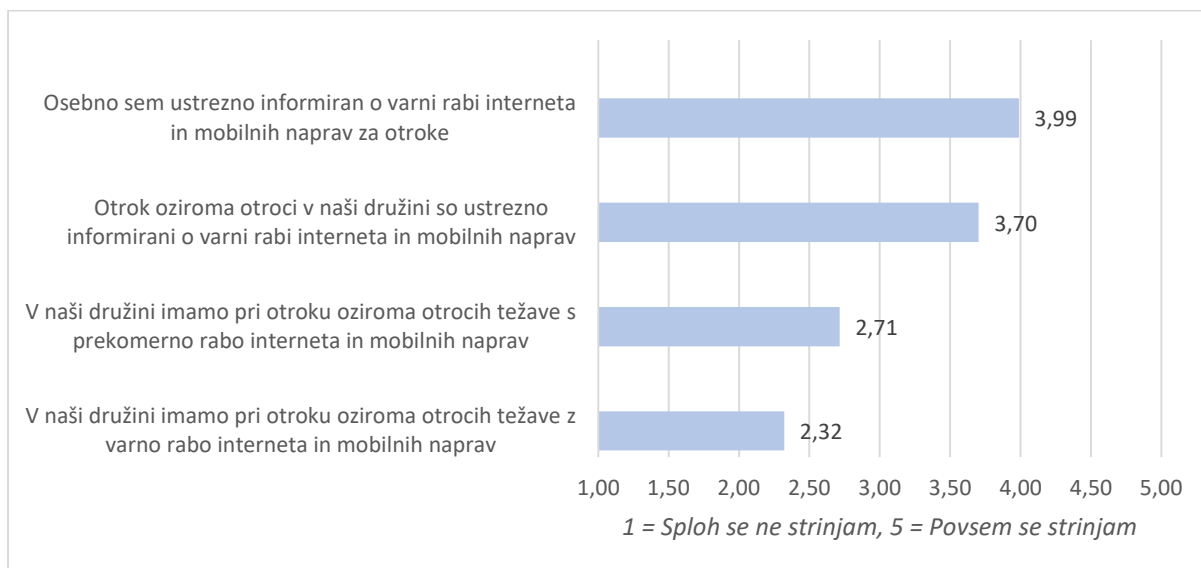
Slika 16: Primerjava s SJM 2021 - gospodinjstva z otroki

Pravila uporabe elektronskih naprav pri otrocih

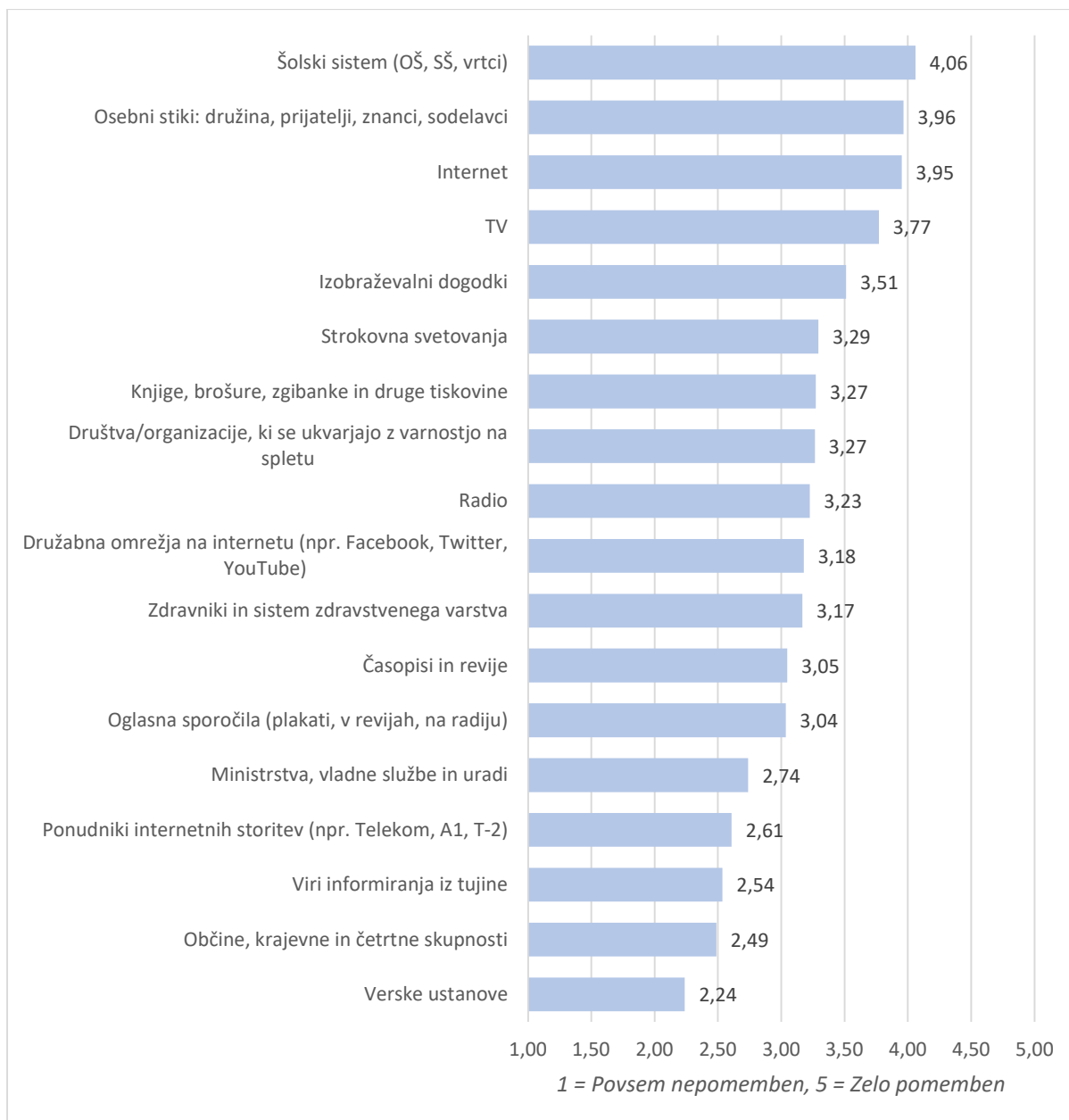
Slika 17: SJM 2021 - pravila uporabe elektronskih naprav pri otrocih.

Izkušnje z varno rabo interneta pri otrocih

Slika 18: SJM 2021 - izkušnje z varno rabo interneta pri otrocih.

Viri za informiranje o varni uporabi interneta in mobilnih naprav za otroke

Slika 19: SJM 2021 - viri za informiranje.

6 Dodatek k sklopu Varna raba interneta

K sklopu vprašanj o varni rabi interneta so bila dodana tudi naslednja vprašanja o tematikah, ki so sicer posredno povezane tudi s tveganji in izkušnjami otrok in staršev oz. skrbnikov na spletu, a ne naslavlajo spletnega okolja direktno, zato jih v poročilu nismo podrobneje analizirali.

Tabela 40: Dodatek k sklopu Varna raba interneta.

V kolikšni meri se strinjate s spodnjimi trditvami?	Z otroci v gospodinjstvu		Brez otrok v gospodinjstvu	
	Povprečje	n	Povprečje	n
Skrbi me, da se bo tudi pri nas zgodilo kaj podobnega, kot se je v Srbiji, kjer je učenec ubil in ranil več sošolcev.	3.6	446	3.5	967
S svojim otrokom sem se pogovarjal o omenjeni tragediji v Srbiji.	3.3	445	/	/
V šolah bi potrebovali več varnostnikov.	3.2	445	2.9	965
Zadovoljen sem, kako v šoli mojega otroka obravnavajo primere nasilja.	3.1	443	/	/
Zadovoljen sem z delom ministrstva za digitalno preobrazbo.	2.5	441	2.6	959
Naš šolski in socialni sistem je dobro pripravljen za preprečevanje ekstremnih pojavov nasilja v šolah.	2.5	444	2.3	965
Zadovoljen sem z delom ministrstva za šolstvo.	2.5	444	2.5	966

7 Priloge

7.1 Razširjena metodologija panela CDI (4. val 2023)

Celotno metodološko poročilo projekta se nahaja [tukaj](#). Splošne informacije o verjetnostnem CDI panelu so na voljo na povezavi <https://1ka.cdi.si/panel>. V tem okviru velja izpostaviti dve osnovni značilnosti CDI panela:

- Enote so bile vključene z verjetnostnim mehanizmom.
- Anketiranje se je izvajalo izključno preko spleta, brez kombinacije z drugimi načini. V času, ko internet uporablja 90% odrasle populacije in praktično vsi starši, nepokritje zaradi ne-internetne populacije, ne predstavlja več metodološkega problema.

Vzorec temelji na osnovi **Centralnega registra prebivalstva Slovenije** in je bil izbran z verjetnostnim mehanizmom. To pomeni, da za vsako odraslo osebo, ki je rezident Republike Slovenije, vnaprej poznamo verjetnost za vključitev v vzorec. Podrobnosti o metodologiji so v opisu [CDI panela – Metodologija](#).

Datumi pošiljanja vabil za val *Delovna aktivnost, duševno zdravje in varna raba interneta*:

- 1. dopis – pošta – vsi: 9. 6. 2023,
- 2. dopis:
 - e-mail – le tisti, ki so dali e-mail: 16. 6. 2023,
 - pošta – le tisti, ki niso dali e-maila: 21. 6. 2023,
- 3. dopis – e-mail – le tisti, ki so dali e-mail: 20. 6. 2023,
- 4. dopis – e-mail – le tisti, ki so dali e-mail: 23. 6. 2023,
- 5. dopis – pošta – vsi: 27. 6. 2023.

Na anketo je odgovorilo 1439 panelistov od 1620 povabljenih – odziv je bil torej 89 %. Če upoštevamo še stopnjo sodelovanja v rekrutacijskih valovih, je skupna stopnja ORR (angl. Overall response rate) znašala 18%, kar je v mednarodnih primerjavah zelo ugodno. Opisana

metodologija torej zagotavlja verjetnostni vzorec, ki omogoča bistveno bolj kakovostne podatke oziroma analize.

Podatki so bili analizirani s programskim paketom za statistično analizo IBM SPSS Statistics 25.0, uteženi pa so bili z metodo *raking* (vzorčno strukturo po uteževalnih spremenljivkah se iterativno prilagodi populacijski) s pomočjo odprtokodnega orodja za uteževanja SurveyWeightingGUI, ki je dostopno na enklikanketa.shinyapps.io/SurveyWeightingGUI, pri čemer je sama procedura uteževanja (*raking*) izvedena v programskem orodju R s paketom *anesrake*. Uteževalne spremenljivke so spol x starost, regija, tip naselja in izobrazba. Uporabljen je bil postopek rezanja uteži, ki je zagotovil, da nobena vrednost uteži ne preseže vrednosti 5. Uteži so bile tudi reskalirane oziroma normirane, da se je ohranilo povprečje uteži 1 in vsota uteži, ki je enaka velikost vzorca.

Tabela 41 prikazuje, koliko kategorialnih in koliko številskih spremenljivk je imelo statistično značilno razliko med ocenama pred in po uteževanju ter hkrati relativno pristranskost (angl. *relative bias* – RB) večjo od 5 % oziroma večjo od 10 %.

Tabela 41: Statistično značilne razlike med ocenama pred in po uteževanju

Sklop spremenljivk	Št. vseh sprem. /kategorij	Značilne razlike + RB > 5 %		Značilne razlike + RB > 10 %	
		k	%	k	%
Kategorialne	80	2	3%	1	1%
Številске	48	0	0%	0	0%
Skupaj	128	2	2%	1	1%

Od 128 spremenljivk sta imeli torej le 2 oceni (2 %) statistično značilno razliko z RB > 5 % med ocenama pred in po uteževanju. Zgolj 1 ocena (1 %) pa je imela statistično značilno razliko z RB > 10 %. V splošnem torej lahko rečemo, da je imelo uteževanje razmeroma majhen učinek. To ne preseneča, saj je vzorec zelo kakovosten, izdelan na osnovi registra prebivalstva in tudi stopnja sodelovanja je razmeroma visoka.

7.2 Tabele primerjav glede na kontrolne spremenljivke

Celotna datoteka primerjav glede na kontrolne spremenljivke je dostopna [tukaj](#).